

Pirita Juppi & Ilona Tanskanen

TYÖTTÖMIEN LUOVIA ALOJEN AMMATTILAISTEN KOKEMUKSET DIGITARINATYÖPAJASTA — IDENTITEETTITYÖTÄ JA TUKEA MINÄPYSTYVYYDELLE

Experiences of unemployed creative professionals on Digital Storytelling workshops – Support for identity work and self-efficacy

In this article we explore the potential of Digital Storytelling to support creative professionals' identity work, and to improve their self-efficacy beliefs and professional self-esteem. We base our analyses on the experiences of five workshops organized for unemployed arts and culture professionals. We describe the theoretical foundations and practical implementation of the workshops, and analyse feedback collected from the participants. In the workshops, Freewriting and Digital Storytelling practices were used for reflecting on careers and professional identities of the participants. Qualitative content analyses of the feedback shows, that the participants valued the learning experiences, peer support, encouraging atmosphere and self-reflection opportunities provided by the workshops. Many participants expressed improved self-awareness and satisfaction with one's competence and accomplishments, as well as optimism about the future. Based on these findings, we suggest that applying autobiographical, narrative and art-based practices in a facilitated, group-based process can indeed improve self-esteem and self-efficacy of creative professional, and this may in turn improve their employment opportunities.

Keywords: arts and culture professional, unemployment, professional identity, professional self-esteem, self-efficacy, Digital Storytelling, Freewriting

Johdanto

Työn murroksesta on keskusteltu laajasti 2000-luvun aikana. Samaan aikaan kun digitalisaation avaamat uudet mahdollisuudet ovat herättäneet toisaalla toiveita erityisesti luovien alojen kasvupotentiaalista (ks. Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2017; Tarjanne, 2020), toisaalla työelämän muutoksia on tarkasteltu kriittisesti. Tutkijat ovat puhuneet muun muassa työelämän *prekarisaatiosta* eli epävarmuuden lisääntymisestä, työurien ja työmarkkinoiden *piristaloitumisesta* (esim. Jakonen, 2014; Soininen,

2015) sekä lyhyistä työsuhteista, projektimaisista toimeksiannoista ja yrittäjämäisestä työstä muodostuvista *portfoliourista* (esim. Haapakorpi, 2022; Munnely, 2022; Stokes, 2021).

Yksilön näkökulmasta päätköiden, osaaikaisten ja määräaikaisten töiden sekä muiden aiemmin epätyypillisinä pidettyjen työn tekemisen muotojen yleistymisen lisää epävarmuuden ja turvattomuuden kokemuksia (Haapakorpi, 2022, s. 447–448; Jakonen 2014, s. 312–313; Soininen, 2015, s. 231). Prekarisoituneessa työelämässä työntekijä voi potea identiteettivajetta sekä tarvetta kehittää ja todistella jatkuvasti

osaamistaan ja kelpoisuuttaan (Jakonen, 2020, s. 173; Leinikki, 2009, s. 164, 167, ks. myös Nikkola & Harni, 2015, s. 250).

Monimutkaistunut ja fragmentoitunut työelämä on asettanut myös työttömien palvelujärjestelmän ja uraohjauksen uusien haasteiden eteen. Suomalaisessa ja kansainvälisessä tutkimuksessa onkin korostettu muun muassa yksilön koko elämäntilanteen huomioon ottavan kokonaisvaltaisen ohjauksen tärkeyttä (Näre, 2020, s. 36–37; Savickas ym., 2009, s. 244), narratiivisten lähestymistapojen tarjoamia mahdollisuuksia uraohjausasiakkaan reflektion ja identiteettityön tukemisessa (McMahon & Watson, 2013, s. 279, 283; Savickas ym., 2009, s. 245–246) sekä asiakkaan itsetuntemuksen, itsearvostuksen ja minäpystyvyyden tukemisen merkitystä (Drosos, Theodoroulakis, Antoniou & Rajter, 2021, s. 42–44).

Työn murros koskettaa laajasti eri toimialoja, mutta taiteen ja kulttuurin ammattilaisten työmarkkina-asema sekä työn ja työttömyyden luonne eroavat joiltakin osin monen muun alan ja ammattikunnan tilanteesta. Portfoliourat ja prekaari työ ovat olleet kulttuurityöläisten arkea jo kauan ennen kuin ne alkoivat yleistyä myös muiden korkeakoulutettujen ammattilaisten keskuudessa (ks. esim. Haapakorpi, 2022, s. 443; Munnelly, 2022, s. 1–2), ja siten esimerkiksi taiteilijan toimeentulo muodostuu useimmiten palkan ja palkkioiden ohella erilaisista korvauksista, käyttöluvista ja apurahoista sekä muusta kuin taiteellisesta työstä saadusta ansiotulosta. Yhtenä tulolähteenä voi olla lisäksi yritystulo. Taiteilijat tekevät paljon myös palkatonta taiteellista työtä. (Hirvi-Ijäs, Kautio, Kurlin, Rensu-jeff & Sokka, 2020, s. 6–8.)

Koronapandemia osoitti osaltaan sen, että luovat alat ovat erityisen haavoittuvaisia (Karttunen & Mäenpää 2020, 47); työllisyys on heilahdellut taloudellisyhteiskunnallisten tilanteiden muutosten myötä – esimerkiksi juuri pandemiaan liittyneiden kokoontumisrajoitusten vuoksi. Taiteen ja kulttuurin toimiala onkin ollut koronapandemiasta eniten kärsineiden alojen joukossa (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2020, s. 9).

Työttömiä taiteen ammattilaisia oli ensimmäisenä

pandemiavuonna 2020 enimmillään 10 483 henkilöä, kun vuotta aikaisemmin työttöminä oli kaikilta taiteenaloilta yhteensä 6 657 henkilöä (Suomen virallinen tilasto SVT, 2020a). Muilla aloilla työttömyys yleisesti ottaen väheni koronapandemian edetessä (ks. Suomen virallinen tilasto SVT, 2021). Ennen koronapandemiaa työttömyys oli vähenemässä kulttuuri-ammateissa ja -toimialoilla, mutta työttömiä oli tuolloinkin selvästi enemmän kuin muilla aloilla keskimäärin (Hirvi-Ijäs ym., 2020, s. 35–36; Suomen virallinen tilasto SVT, 2020b).

On havaittu, että luovien alojen työtön työhakija tarvitsee usein muiden alojen työnhakijoita enemmän yksilöllistä tukea, ohjausta ja suunnittelua, eivätkä työvoimaviranomaiset välttämättä tunne näitä tarpeita erityisen hyvin. Tähän haasteeseen pyrittiin vastaamaan vuosina 2020–2021 toteutetussa Luovien alojen osaamiskartoitus -hankkeessa. Hanke oli Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama ja Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemia, Varsinais-Suomen ELY-keskuksen, Taiteen edistämiskeskuksen ja Varsinais-Suomen TE-toimiston yhteistyössä toteuttama. (Kotilainen, Tulonen & Vanhanen, 2021; Turun ammattikorkeakoulu, 2020; Vanhanen, 2022.)

Osaamiskartoitus oli suunnattu luovien alojen työttömille työnhakijoille. Siinä paneuduttiin etenkin työnhakijoiden yksilötason haasteisiin, osaamisprofileihin ja täydennyskoulutustarpeisiin. Lisäksi osallistujille tehtiin henkilökohtaiset työllistymissuunnitelmat. Hankkeessa tuotettiin myös tieto- ja koulutusaineistoja luovien alojen työllistymisen ominaispiirteistä hyödynnettäväksi esimerkiksi työvoimapalveluissa. (Kotilainen ym., 2021; Turun ammattikorkeakoulu, 2020; Vanhanen, 2022.)

Viikon kestävät osaamiskartoitusjaksot sisälsivät muun muassa luovien alojen asiantuntijapuheenvuoroja, luovia ja toiminnallisia menetelmiä hyödyntäviä työpajoja sekä henkilökohtaisia haastatteluja (Kotilainen ym., 2021). Hankkeen sisältö oli siis vahvasti uraohjauksellinen. Koronapandemian vuoksi kartoitusjaksot toteutettiin kokonaisuudessaan etänä Zoom-videosovelluksen avulla. Viiden osaamiskartoi-

tusjakson osana toteutettiin kahden päivän kes-
toinen digitarinatyöpaja, jossa kukin osallistuja
teki ohjatusti uraansa käsittelevän digitarinan.
Tämän artikkelin kirjoittajat toimivat digitari-
natyöpajojen ohjaajina.

Artikkelissa tarkastellaan osaamiskartoitus-
jaksoille osallistuneiden luovien alojen ammat-
tilaisten kokemuksia digitarinatyöskentelystä
osana työllistymistä tukevia toimia. Erityisen
huomion kohteena ovat osallistujien ammatil-
liseen identiteettiin ja itsetuntoon sekä minä-
pystyvyyteen kytkeytyvät havainnot. Tuomme
esiin digitarinatyöpajan teoreettisen viitekeh-
yksen sekä käytännön toteutuksen, eli kuvaamme
miten digitaalisen tarinankerronnan kaltaista
taidelähtöistä, narratiivista, omaelämäkerrallista
ja yhteisöllistä työskentelyä voidaan soveltaa
uraohjauksessa – myös työttömille tarjottavien
palvelujen yhteydessä.

Työttömyys nähdään artikkelissa yksilön
ammattillista identiteettiä, itsetuntoa ja minä-
pystyvyyksiasityksiä haastavana tekijänä (ks.
esim. Hanski, 2019; Maddy, Cannon & Lichten-
berger, 2015; Näre & Näre, 2022; Waters &
Moore, 2002). Ymmärrämme ammatillisen
identiteetin diskursiiviseen ja narratiiviseen
identiteettikäsitteeseen nojaten dynaamiseksi
ja tilannesidonnaiseksi konstruktioksi, joka
rakentuu ja muokkautuu jatkuvasti sosiaalisessa
vuorovaikutuksessa – erityisesti omaa itseä,
elämää ja työtä koskevien narratiivien eli kerto-
musten kautta (ks. esim. Benwell & Stoke, 2006,
s. 42–43, 130, 137–141; Hunt, 2013). Tähän pe-
rustuen oman uran tarkastelu digitarinan muo-
dossa on luonteva lähtökohta identiteettityön
tukemiselle. Digitarina mahdollistaa erilaisten
kerronnan keinojen käyttämisen kullekin teki-
jälle mielekkäällä tavalla, sillä siinä videomu-
toinen tarina rakennetaan kirjoitetun ja ääneen
luetun tekstin, valokuva- ja muun kuvakerron-
nan, musiikin ja äänitehosteiden keinoin, eri il-
maisukeinoja yksilöllisesti painottaen.

Työttömyys ammatillisen identiteetin haastajana

Työttömäksi jääminen vaikuttaa yksilön
monin tavoin. Se voi vaikeuttaa päivärytmin

ylläpitämistä, passivoida ja vähentää sosiaalisia
kontakteja. Lisäksi se voi aiheuttaa paitsi talou-
dellista ahdinkoa myös häpeän, osattomuuden
ja arvottomuuden kokemuksia sekä erilaisia
terveysongelmia. Näin ollen työttömyys voi
heikentää kokonaisvaltaisesti työttömän hyvin-
vointia. (Hult, Saarinen & Pietilä, 2016, s. 108–
116; ks. myös Hanski, 2019; Näre & Näre, 2022.)

Työttömyyden kielteisiä vaikutuksia yksi-
lön selittää osaltaan työttömyyteen liittyvä ul-
koinen ja sisäistetty stigma (Tammentie, 2021,
s. 82–84; ks. myös Välimaa, 2011, s. 157–174,
198–200) sekä työttömien kokemus vähäisestä
sosiaalisesta arvostuksesta (Kemppainen, 2012;
Välimaa, 2011, s. 154, 210). Työttömäksi luokit-
telu ja työttömyyteen kytkeytyvät kokemukset
sosiaalisesta kanssakäymisestä – kuten asioi-
misesta työvoimaviranomaisten kanssa – voi-
vat muokata työttömän henkilön ammatillista
itseymmärrystä, johon sisältyy sekä yksilön
ammatti-identiteetti että siihen kiinteästi kyt-
keytyvät minäpystyvyyksiasitykset ja ammatil-
linen itsetunto. Luovien alojen osaamiskartoitus-
hankkeen osallistujille tehdystä ennakkokyse-
lystä kävi ilmi, että työttömyys oli heikentänyt
osallistujien itsetuntoa ja luottamusta omaan
ammattilliseen osaamiseen. Näin oli etenkin
niillä hiljattain valmistuneilla taide- ja kulttuu-
rialan ammattilaisilla, jotka eivät olleet ehtineet
juurikaan saada työkokemusta alaltaan. (Van-
hanen, 2022, s. 14.)

Hankkeen osana toteutetuissa digitarinatyö-
pajoissa työskentelytapojen lähtökohtana toimi
näkemys yksilön identiteetistä diskursiivisesti
ja narratiivisesti rakentuvana. Narratiivisesta
näkökulmasta yksilön identiteetti voidaan ym-
märtää yksilön sisäistämäksi, jatkuvasti kehit-
tyväksi elämäntarinaksi (McAdams & McLean,
2013, s. 233). Hännisen (2000, s. 130) määritel-
män mukaan sisäinen tarina, on ”tajunnallinen
tulkintamalli, jonka avulla ihminen jäsentää
itselleen elämäntilannettaan, määrittelee iden-
titeettinsä, arvonsa, tavoitteensa ja asemansa
suhteessa muihin ihmisiin”. Tämä narratiivinen
identiteetti ei muodostu sosiaalisessa tyhjiössä,
vaan sitä rakennetaan suhteessa ympäröivään
kulttuuriin ja sen yhteisöllisiin mallitarinoihin
(esim. Benwell & Stoke, 2006, s. 139; Hänninen,

2000, s. 50–53; Kuusipalo, 2008, s. 54). Näistä ammennetaan valikoiden aineksia oman tarinan ja identiteetin rakentamiseen (esim. Kuusipalo, 2008, s. 49–54).

Narratiivinen identiteettikäsitys korostaa identiteetin jatkuvasti muuttuvaa, muokkautuvaa ja myös tietoisesti ja tarkoituksellisesti uudelleenrakennettavissa olevaa luonnetta (esim. Benwell & Stoke, 2006, 137–141; Hänninen, 2000; McAdams, 1993; McAdams & McLean, 2013). Tarinat siis näyttäytyvät luovana muutosvoimana: kertomalla tietynlaista tarinaa itsestään ihminen muokkaa itselleen tietynlaista identiteettiä, ja koska ihminen voi kertoa erilaisia tarinoita eri aikoina ja eri tilanteissa, voi hän myös tuottaa useanlaisia versioita itsestään (Benwell & Stoke, 2006, s. 238).

Edellä sanottu pätee myös yksilön ammatilliseen identiteettiin: narratiivisesta näkökulmasta ammatti-identiteetti on jatkuvasti muovautuva, yhteisöllisissä suhteissa rakentuva käsitys itsestä oman alan ammattilaisena. Kerrottaessa toisille omasta työstä, osaamisesta ja kiinnostuksen kohteista versioidaan omaa identiteettitarinaa. Identiteetti elää ja muokkautuu uusien kerrontatilanteiden kautta. Identiteettityössä havaitaan ja tuodaan esiin samalaisuuksia, eroavaisuuksia ja yhteyksiä toisiin, esimerkiksi oman alan ammattilaisiin. (Ks. Hunt, 2013, s. 10, 12–19, 37, 42, 47, 74–75, 85.)

Yksi olennainen ammatti-identiteetin osa-alue on minäpystyvyys (*self-efficacy*), eli yksilön uskomukset kyvystään toimia eri tilanteissa, suoriutua tehtävistä ja saavuttaa haluttu lopputulos (Bandura, 1977, 1997, s. 3, 1995, s. 2). Käsite on peräisin Banduran (1977, 1997) minäpystyvyysteoriasta, joka korostaa pystyvyyksikäsitusten merkitystä yksilön motivaatiolle, sinnikkyydelle ja siten tehtävistä suoriutumismiselle. Näin ollen minäpystyvyys on keskeistä yksilön toimijuuden kannalta (Bandura, 1997, s. 3).

Yksilön yleisiä ja tehtäväkohtaisia minäpystyvyyksikäsitteitä pidetään olennaisina valintoja ohjaavina tekijöinä. Ne vaikuttavat muun muassa koulutukseen hakeutumiseen, alan ja ammatin valintaan, muihin uraan liittyviin päätöksiin sekä elinikäiseen oppimiseen. (Bandura, 1995, s. 10, 13, 17–18, 23–25; Hackett, 1995.) Työelä-

mään liittyviä pystyvyyksikäsitteitä on jäsennetty myös ammatillisen pystyvyyden (*occupational efficacy*) ja urapystyvyyden (*career efficacy*) käsitteillä, joista ensin mainittu viittaa tietylle ammattialalle ominaisia tehtäviä koskevaan pystyvyyteen, jälkimmäinen taas geneerisempiin urasuunnittelua koskeviin pystyvyyssuhteisiin (Hackett, 1995, s. 235, 243–244).

Kokemus tai käsitys minäpystyvyydestä ei ole pysyvä, vaan sitä on mahdollista tukea ja kehittää. Banduran (1977, 1995, s. 3–4, 1997, s. 79–113) mukaan minäpystyvyyksikäsitteisiin vaikuttavat paitsi yksilön aikaisemmat onnistumisen tai epäonnistumisen kokemukset myös vertaisten sosiaalisen mallin tarjoamat välilliset kokemukset sekä ”sosiaalinen suostuttelu” eli positiivinen ja rohkaiseva palaute. Työttömien kokemuksista tehdyissä tutkimuksissa on lisäksi todettu, että läheisten tarjoama sosiaalinen tuki vaikuttaa positiivisesti työttömän minäpystyvyyteen ja itsetuntoon (esim. Maddy, Cannon & Lichtenberger, 2015; Waters & Moore, 2002), ja etenkin työnhakutaitoihin liittyvät pystyvyyssuhteet vaikuttavat puolestaan positiivisesti työhaun aktiivisuuteen ja työllistymiseen (esim. Van Hove, Van Hooff, Stremersch & Lievens, 2019).

Yksilön minäpystyvyyksikäsitteet ja ammatillinen itsetunto liittyvät läheisesti toisiinsa, ja kumpikin vaikuttaa yksilön hyvinvointiin ja työssä suoriutumiseen. Niissä on kuitenkin kyse jossain määrin erityyppisestä itsearviointista. (Chen, Gully & Eden, 2004.) Kunes-Connellin (1991, s. 18) määritelmää mukaillen tarkoitamme ammatillisella itsetunnolla yksilön omaa arvoaan koskevaa näkemystä, joka perustuu arvioille omasta työn vaatimukseen liittyvästä kompetenssista ja kyvystä vastata työrooliin liittyviin odotuksiin. Kyse on siis sekä ammatillisesta itsearviointista että -arvostuksesta – eli tyytyväisyydestä omaan osaamiseen, kyvykkyyteen ja toimintaan työkontekstissa.

Työttömyys saatetaan tulkita palautteeksi siitä, että omat ammatilliset kompetenssit eivät ole riittäviä, ja työttömäksi jääminen ravistelee siten yksilön arviota omasta pystyvyydestään ja arvostaan. Työttömyys voi tuoda mukanaan ammatillisia kompetensseja laajemmankin tul-

kinnan puutteellisuudesta (Onnismaa & Pasanen, 2015, s. 248). Näin on erityisesti siksi, että työ on subjektivoitunut, eli tullut henkilökohtaiseksi projektiksi, josta työntekijä vastaa ja johon sisältyvät osaamisen lisäksi monet yksilölliset ominaisuudet, esimerkiksi tunteet ja motivaatio. Tämä on johtanut työn ja vapaa-ajan sekä kehollisuuden, psyykkisten ominaisuuksien, tunteiden ja työkyvyn välisten rajojen hämärtymiseen. Subjektivoituneessa työelämässä oman työn hallinnan keinot ovat sisäisiä ja ulottuvat tunteisiin ja psyykkisiin ulottuvuuksiin. On syntynyt tarve erilaisille minätekniikoille, joista yksi on tunnettyö. (Nikkola & Harni, 2015 s. 244, 246, 250.) Nikkolan ja Harnin tutkimuksessa (2015, s. 251–252) elämän ja työn yhteensulautuminen näyttäytyykin jatkuvana sekä tavoitteiden suhteen saavuttamattomana itsensä ja persoonallisten ominaisuuksiensa kehittämisen sisäistettyinä vaatimuksena.

Kun työttömyys haastaa ja uhkaa yksilön identiteettiä, joutuu ihminen muokkaamaan sisäistä tarinaansa (Hanski, 2019, s. 22–25, 32–33, 68–78; Hänninen, 1996; Hänninen, 2000, s. 53–57). Hänninen (2000, s. 54) viittaa tällaiseen käänteeseen “elämäntarinan katkoksenä” ja “tarinallisena uudelleenorientaationa” (ks. myös Hänninen 1996). Fragmentoitunut ja subjektivoitunut työelämä aiheuttaa sen, että tarvetta uudelleenorientaatiolle ja identiteettityölle on muulloinkin. Erilliset työprojektit, työpaikan ja -tehtävän vaihdot, uudelleen kouluttautuminen ja alanvaihto ovat esimerkkejä yhä tavallimmiksi tulleista ammatillisista katkoksista ja käännekohdista. Jo ammatinvalinta ja ammatin kouluttautuminen on oman identiteetin reflektiota edellyttävä käänne, ja elinikäisen oppimisen korostaminen (esim. Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2018; Rautiainen & Korhonen, 2019) lisää osaltaan jatkuvan ammatillisen identiteettityön ja sen edellyttämän reflektio-osaamisen tarvetta.

Sisäisen tarinan ja identiteetin uudelleen rakentaminen voi tapahtua erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, mutta myös tietoisesti ja tarkoituksellisesti omaa elämäntarinaa työstämällä. Luovat omaelämäkerralliset menetelmät soveltuvatkin erityisen hyvin aktiivisen iden-

titeettityön tukemiseen. Hunt (2013, xvi) on tutkinut korkeakouluopiskelijoiden transformatiivisia prosesseja ja havainnut, että luovan kirjoittamisen harjoitteet tukevat itsereflektiota ja identiteettityötä varsinkin silloin, kun työskentely sisältää myös vertaisryhmissä tapahtuvaa vuorovaikutusta. Tällaisessa työskentelyssä omaa sisäistä tarinaa muokataan ja heijastetaan kommunikoimalla sekä kirjallisesti että suullisesti. Tämä mahdollistaa kertojalle etäisyyden ja uusien näkökulmien saamisen omaan sisäiseen tarinaan, itsereflektion ja kokemusten jakamisen sekä tarinan muokkaamisen yhdessä muiden kanssa. (Hänninen, 2000, s. 55–57.)

Myös Luovien alojen osaamiskartoitus-hankkeessa osallistujat työstivät ja kertoivat tarinaansa yhtäältä kirjoittamalla ja digitarinaksi muokkaamalla, toisaalta vuorovaikutuksessa muiden työpajaosallistujien kanssa. Kokemusten jakamista tapahtui niin keskustellen kuin myös digitarinoiden välityksellä. Seuraavaksi avaamme tarkemmin työpajojen lähtökohdia, tavoitteita ja toteutusta.

Taidelähtöisiä ja yhteisöllisiä menetelmiä soveltava digitarinatyöpaja

Digitarinatyöpajojen lähtökohdat ja tavoitteet

Luovien alojen osaamiskartoitus-hankkeen digitarinatyöpajoissa sovellettiin laajalti tunnettua ja hyödynnettyä digitaalisen tarinankerronnan (*Digital Storytelling*) menetelmää, joskin sen kolmen päivän työpajamallia (ks. Lambert & Hessler, 2018, s. 71–85) hieman tiiviimmässä muodossa. Lisäksi hyödynnettiin ns. vapaata kirjoittamista (*Freewriting*) kontrolloidun vapaan assosiativisen kirjoittamisen muodossa (ks. Hunt, 2013, s. 5–6). Kaksi päivää kestäneen ohjatun prosessin aikana kukin osallistuja teki 2–3 minuutin mittaisen ammatillisen digitarinan, eli uratarinan. Uratarinassa avattiin omaa taiteilijapolkua tai tietä luovan alan ammattilaiseksi, senhetkistä taiteilija- tai ammatti-identiteettiä tai toivottua tulevaisuuskuvaa luovan alan ammattilaisena.

Digitarinatyöpajassa olennaista ei ole vain

lopputuloksena syntyvä digitarina, vaan koko yhteisöllinen prosessi, jonka aikana tarinaideoita ja luonnoksia kehitetään ryhmän ja ohjaajien palautteen tuella. Digitaalisen tarinankerronnan uranuurtajat käyttävät prosessinaikaisen jakamisen ja palautteenannon käytännöstä ilmaisu *Story Circle*. (Lambert & Hessler, 2018, s. 78–80; Hardy, Jamissen, Nordkvelle & Pleasants, 2017, s. xv; Hessler & Lambert, 2017, s. 20, 23–30.)

Myös valmiilla digitarinoilla on merkittävä tehtävä: tuoda näkyville tekijänsä ajattelua ja kokemuksia. Osaamiskartoituskajsoilla digitarinat tarjosivat mahdollisuuden näyttäytyä ja tulla nähdyksi oman alan ammattilaisena ja osajana – kun taas työttömyys oli merkittävällä tavalla vähentänyt työpajoihin osallistuneiden tilaisuuksia alansa ammattilaisena toimimiselle ja sellaisena nähdyksi tulemiselle.

Digitarinatyöpajoissa tarinat tehdään yleensä helppokäyttöisiä ja helposti saatavilla olevia digitaalisen median työkaluja käyttäen, jolloin työpajaan osallistuminen ei edellytä aiempaa erityisosaamista, laitteiden ja ohjelmien opettelu ei vie liikaa aikaa ja osallistujien on mahdollista hyödyntää niitä myös jatkossa. Luovien alojen osaamiskartoitus -hankkeen työpajoissa digitarinat tehtiin selainpohjaisella WeVideo-editointiohjelmalla, jonka käyttöön osallistujat perehdyttiin. Osallistujat saivat käyttää halutessaan myös itselleen entuudestaan tuttua videoeditointiohjelmää. Monella hakkeeseen osallistuneella oli luovaan ilmaisuun ja/tai digitaaliseen mediaan liittyviä taitoja, joista on hyötyä oman tarinan työstämisessä.

Hankkeen työpajojen tavoitteet olivat luonteeltaan pedagogisia ja samansuuntaisia kuin Huntin (2013, 65) määrittelemät omaelämäkerrallista kirjoittamista hyödyntävän transformatiivisen oppimisen tavoitteet: kehittää osallistujille aiempaa avoimempi, joustavampi, aktiivisempi ja rakentavassa mielessä aiempaa kriittisempi tarkastelutapa sekä kyky toimia. Tällaisella luovalla, ryhmässä jakamista sisältävällä, henkilökohtaista ja ammatillista identiteettiä refleктоivalla työskentelyllä on havaittu olevan myös terapeuttisia ja hyvinvointia tukevia vaikutuksia (Hunt 2013, s. 117, 119–127,

140–145, 162, 165–168; Martin, 2021, s. 71–72), mutta tässä hankkeessa painopiste oli pedagogisissa tavoitteissa.

Sen lisäksi, että työpajalla pyrittiin vahvistamaan osallistujien omaan uraan ja identiteettiin liittyvää reflektio-osaamista, tarkoituksena oli tukea osallistujien ammatillista itsetuntoa ja minäpystyvyyksikäsitteitä. Lisäksi tavoitteena oli vahvistaa kykyä kertoa omista ammatillisista vahvuuksista ja osaamisesta. Digitarinan rakentamisessa hyödynnetään monia sellaisia kerronnan keinoja, jotka ovat käytettävissä yhdessä tai erikseen myös työtä haettaessa tai työelämässä: esimerkiksi valokuvia, kirjoitettua tekstiä ja puheilmaisua sekä erilaisia mediaelementtejä yhdistelevää multimodaalista videoilmaisua.

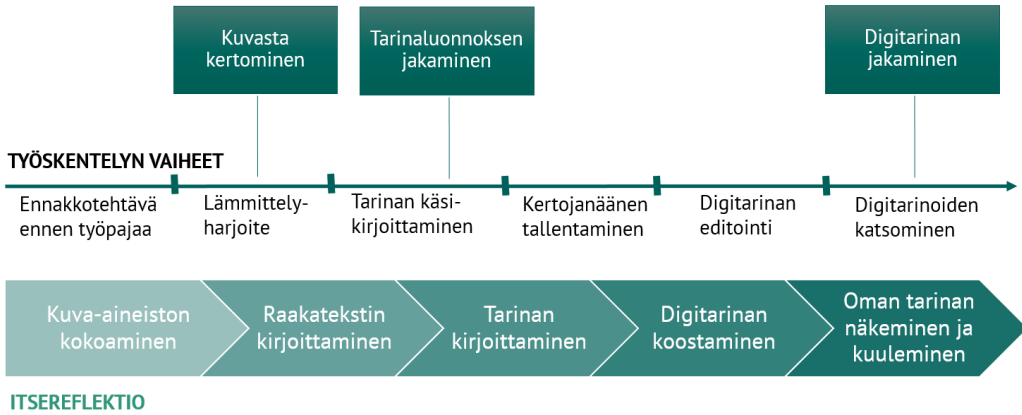
Digitarinatyöpajan toteutus

Luovien alojen osaamiskartoitus -hankkeen digitarinatyöpajat vastasivat pitkälti yhdessä fyysisessä tilassa toteutetun työpajan kulkua, vaikka ne toteutettiinkin videovälitteisesti Zoom-sovelluksella. Prosessin eri vaiheissa oman uratarinan ja ammatti-identiteetin henkilökohtainen reflektointi luovia menetelmiä hyödyntäen sekä omasta elämästä työpajaryhmälle kertominen kulkevat rinnakkain. (Ks. kuvio 1.)

Digitarinatyöpajan kerronnallinen prosessi alkaa harjoitteella, johon osallistujat ovat valmistautuneet ennalta. Siinä kukin esittäytyy ja esittelee mukaan ottamansa, itselleen merkityksellisen valokuvan. Kuva auttaa valitsemaan, mitä tuoda esiin itsestään ja elämästään ryhmässä, jonka jäseniä ei entuudestaan tunne. Huomion kohdistuminen kuvaan on omiaan tekemään usein jännittävistä ensimmäisestä kommunikointitilanteesta luontevamman. Merkityksellisestä kuvasta kertoessaan osallistuja tulee kertoneeksi itsestään enemmän kuin perinteisellä esittäytymiskierroksella. Tämä edesauttaa luottamuksellisen ilmapiirin syntymistä ryhmässä ja käynnistää samalla jo oman uratarinan kerronnan.

Digitarinatyöpajoissa on kirjoitettu vapaan assosiativisen kirjoittamisen menetelmää soveltaen niin sanottua raakatekstiä vain kirjoittajalle itselleen. Huntin (2013, s. 6) koulutuk-

JAKAMINEN VERTAISRYHMÄSSÄ

Kuvio 1. Digitarinatyöpajan prosessin vaiheet sekä niissä tapahtuva itsereflektio ja vertaisryhmässä jakaminen.

nessaan käyttämää vapaata kirjoittamista on sovellettu työpajoissa esimerkiksi Natalie Goldbergin (2009, s. 23–25, 131–132, 213) ohjeistamaan tapaan siten, että harjoite sisältää useita noin viiden minuutin kirjoitusrupeamia, joiden kestoista ohjaaja huolehtii ja joiden aloitussanat hän antaa. Lyhyet, ajastetut kirjoitustuokiot edistävät kirjoittajien produktiivisuutta, pakottavat keskittymään ja tekemään valintoja (ks. Goldberg, 2009, s. 23–25, 131–132, 213).

Digitarinatyöpajoissa aloitussanat ovat ohjanneet tarkastelemaan oman uran vaiheita ja käännekohtia, omassa työssä merkitykselliseksi koettuja asioita sekä omia vahvuuksia, itseluottamusta, ammatillisia tulevaisuuden tavoitteita ja sitä, mikä herättää itsessä toiveikkuutta. Käyttämämme aloitussanat kumpuavat positiivisesta psykologiasta ja HERO-mallista, joita on sovellettu erityisesti työhyvinvoinnin yhteydessä. HERO-mallin taustalla ovat psykologisen pääoman osatekijät: toivo (*hope*), itseluottamus (*efficacy*), joustava sitkeys (*resilience*) sekä optimismi (*optimism*) (Luthans, Youssef-Morgan & Avolio, 2015, s. vii, 2). Tarkastelun painopiste on ollut nykyhetkessä ja tulevassa, jotta menneisyyden vaikeat, jopa traumaattiset kokemukset, jollaisia esimerkiksi työttömyyteen voi liittyä, eivät valtaisi liikaa tilaa ja estäisi orientoitumista uusiin mahdollisuuksiin ja transformaatioon.

Raakatekstin kirjoittamisen jälkeen on

edetty digitarinassa ääneen luettavan tekstin luonnoksen kirjoittamiseen. Tarinaa kirjoitettaessa raakatekstejä voi hyödyntää poimien niistä palasia, esimerkiksi merkityksellisiä ilmaisuja, mutta se ei ole suinkaan välttämätöntä. Assosiativinen kirjoittaminen on itsessään tärkeä vaihe. Se ohjaa huomiota ja ajattelua sekä edistää tarinan kirjoittamisen prosessia, vaikka tarinan sisältö olisikin lopulta aivan muuta kuin raakateksteissä.

Tekstilunnonksia on käsitelty pienryhmissä siten, että kukin lukee luonnoksensa ääneen, minkä jälkeen muut kommentoivat sitä. Kommentointia on ohjeistettu siten, että tarkoitus on tuoda esiin kuulijaa kiinnostaneita ja koskettaneita asioita sekä asioita, joista kuulisi mielellään lisää. Kuulijoita on pyydetty ilmaisemaan tarinan itsessä herättämiä ajatuksia, tunteita, kokemuksia ja kysymyksiä. Tekstien tai niiden elementtien luokittelua hyviksi tai huonoiksi sen sijaan vältetään. Tällaisella ohjeistuksella on tavoiteltu *Story Circle* -työskentelylle ominaista myötätuntoista ja ymmärtämään pyrkivää kuuntelemisen tapaa, jolla voidaan tukea tekijää luovan työskentelyn äärellä (ks. esim. Hessler & Lambert, 2017, s. 29–30). Kommentointikierron voi tuottaa kirjoittajille kokemuksen kuulluksi tulemisesta ja tuesta sekä samalla hyödynnettävissä olevaa tietoa kuulijakokemuksista. (Ks. esim. Goldberg, 2009, s. 101–102; Hunt, 2013,

s. 120–121; Kostelnik, 2015, s. 224–227, 231, 235, 255–259.) Äänen lukemisen yksi tehtävä on myös siinä, että kirjoittaja voi itse kuulla oman tekstiluonnoksensa, tarkastella sitä itsestä irrallisena tarinana ja saada näin etäisyyttä esiin tuomiinsa asioihin (ks. Hunt 2013, s. 119–122).

Pienryhmätyöskentelyn jälkeen osallistujat ovat viimeistelleet tekstin, joka seuraavassa vaiheessa on tallennettu digitarinan kertojanääneksi (”voiceover”). Äänen tallentaminen samoin kuin digitarinan editointi on tehty WeVideo-ohjelmalla. Osallistujat ovat tuoneet videoeditoriin ennakkotehtävässä pyydyt, noin 20 omaan uraan liittyvää digitaalista valokuvaa, yhdistäneet kuvat kertojanäänen kanssa sekä hyödyntäneet haluamallaan tavalla WeVideon tarjoamia muita ilmaisukeinoja kuten musiikkia, kirjoitettuja tekstejä ja muita grafiikoita sekä kuvien välisiä siirtymätehosteita (ks. kuvio 2). Digitarinat on editoitu pitkälti itsenäisesti välillä kuitenkin tilannekatsauksiin kokoon-tuen. Ohjaajat ovat olleet käytettävissä ja tuke-massa koko työpajan ajan.

Digitarinatyöpajan lopetusjakso on alkanut sillä, että osallistujien valmiit digitarinat on kat-sottu yhdessä. Digitarinat mielletään kertojan lahjaksi yleisölle, ja tämän vuoksi kunkin digi-tarinan jälkeen on kiitetty tekijää aplodeilla tai Zoom-sovelluksen reagointisymboleilla. Usein osallistujat ovat myös oma-aloitteisesti anta-neet toistensa tarinoista positiivista palautetta

chat-toiminnolla. Hunt (2013, s. 121, 123–125) on todennut, että keskittyvä kuuntelu kaikilla aisteilla ja arvostaen on itsessään vaikuttava palaute kertojalle, ja tämä on näkynyt myös digi-tarinatyöpajoissa.

Katselukierroksen jälkeen pidetyssä palau-tekeskustelussa huomio on kohdistettu sekä digi-tarinoiden tekemisen prosessiin että valmiiden tarinoiden katseluun kokemuksena. Ratkaisu perustuu *Digital Storytelling* -menetelmässä ja luovan kirjoittamisen parissa sovellettuihin pro-cessipainotteisen työskentelyn periaatteisiin (ks. esim. Hardy ym., 2017, s. xv; Hessler & Lam- bert, 2017, s. 29–30; Kostelnik, 2015, s. 240–249, 255; Sargent, 2014, s. 355) sekä Huntin (2013, s. 159–160) havaintoihin siitä, että palautteen an-toon tarvitaan ohjeistusta. Keskustelun lisäksi palautetta on kerätty Google Jamboard -alustal-la seuraavassa luvussa kuvattavalla tavalla.

Tutkimuksen toteutus

Tässä artikkelissa kuvatun tutkimuksen koh-teena on Luovien alojen osaamiskartoitus -hankkeen digitarinatyöpajatyöskentely, ja rajaamme muun hankkeen toiminnan tutki-muksellisen tarkastelun ulkopuolelle. Pääutki-muskysymyksemme on, millaiseksi työpajojen osallistujat kokivat digitarinatyöskentelyn. Vaikka hankkeen aikana osallistujilta kerättiin myös muunlaisia aineistoja hyödynnettäväksi

Kuvio 2. Digitarinan kerronnalliset elementit (kuvakaappaus WeVideon videoeditorin aikajanasta).

kartoitusjaksojen suunnitteluun, arvioimiseen ja jatkokehittämiseen, keskityimme tässä analysoimaan yksinomaan digitarinapajoista kerättyä palautetta. Nimenomaan se avaa työpajatyöskentelyyn osallistuneiden kokemuksia.

Kiinnitämme osallistujakokemusten analyysissä erityistä huomiota taide- ja kulttuurialan ammattilaisten identiteettityöhön, minäpystyvyyteen ja ammatilliseen itsetuntoon liittyviin sisältöihin, sillä ne kytkeytyvät työpajatyöskentelyn edellä esiteltyihin tavoitteisiin. Hyödynnämme osallistujien kokemuksia digitarinatyöpajatyöskentelyn kehittämiseksi.

Oma positiomme digitarinatyöpajojen ohjaajina, tutkijoina ja kehittäjinä sijoittuu pedagogiseen viitekehykseen. Olemme tietoisia koulutukseen ja erityisesti työttömille tarjottuihin toimiin kohdistuneesta kriittisestä näkökulmasta (ks. esim. Harni, 2015; Onnismaa & Pasanen, 2015; Vähämäki, 2015), jossa tukitoimia ja koulutusta on tarkasteltu kontrollin ja hallinnan välineinä. Rajaamme tämän näkökulman tarkastelumme ulkopuolelle.

Osallistujapalautetta kerättiin kaikista viidestä digitarinatyöpajasta, joihin osallistui yhteensä 57 osallistujaa (ks. taulukko 1). Palauteaineisto kerättiin anonymisti kaksi päivää kestäneen työpajan päätteeksi käyttäen alustana digitaalista kirjoitustaulua, Google Jamboardia (ks. kuva 1). Kullakin työpajaryhmällä oli oma, identtinen Google Jamboard -alustansa palautteen antamista varten. Osallistujia pyydettiin

antamaan palautetta kirjoittamalla digitaalisille muistilapuille kokemuksiaan ja ajatuksiaan neljän eri sivulle kirjatun otsikon alle:

- Minua miellytti
- Tuntui hankalalta
- Merkittävintä itselle
- Tunnelma työpajan päättyessä

Kullekin sivulle oli mahdollista kirjata palautetta yhdelle tai useammalle muistilapulle – tai myös jättää halutessaan kommentoimatta. Palautteen kirjaaminen muistilapuille ohjaa tiiviiseen ilmaisuun. Käytännössä palautteiden pituudet vaihtelivat yhdestä sanasta useisiin virkkeisiin. Kokonaisuudessaan palautekommenteista muodostuva tekstiaineisto ei näin ollen ole kovin laaja verrattuna vaikkapa haastattelemalla hankittuun aineistoon. Se onkin laajuudeltaan ja luonteeltaan ennemminkin rinnastettavissa lomakekyselyn avovastauksiin. Palauteissaan osallistujat kommentoivat muun muassa työpajassa tehtyä ja nähtyä digitarinoita, työskentelyssä hyödynnettyjä työkaluja, työskentelyn ohjeistusta, ohjausta ja aikataulutusta, työpajan muita osallistujia sekä omia tuntemuksiaan.

Palauteaineisto analysoitiin laadullisen sisällönanalyysin keinoin. Sen avulla aineistosta saatiin luotua tiivistetty ja jäsennelty kuvaus tulintojen ja johtopäätösten tekemisen pohjaksi. (Ks. Tuomi & Sarajarvi, 2018, s. 78, 87, 90–91.) Palauteaineiston analyysi eteni usean vaiheen

Kartoitusjakson ajankohta	Osallistujien lukumäärä	Osallistujien ala/koulutus
Tammikuu 2021	12	Pääasiassa kuvataiteilijoita
Helmikuu 2021	15	Pääasiassa medianomeja
Maaliskuu 2021	11	Pääasiassa media-assistentteja
Toukokuu 2021	9	Käsi- ja taideteollisuus (artesaaneja, artenomeja, taiteen maistereita)
Syyskuu 2021	10	Monialainen ryhmä (musiikki, media, kuvataide, käsi- ja taideteollisuus)

Taulukko 1. Luovien alojen osaamiskartoitus -hankkeen digitarinatyöpajojen osallistujat (n=57).

Kuva 1. Kuvakaappaus yhden työpajaryhmän Google Jamboard -alustan yhdestä sivusta.

kautta kohti teemakategorioiden ja edelleen niiden yläkategorioiden hahmottamista. Ensimmäisessä vaiheessa aineisto purettiin kopioimalla muistilapuille kirjatut palautekommentit työpajaryhmien Google Jamboard -alustoilta yhteen tekstitiedostoon. Analyysimme lähtökohtana ei ollut vertailla eri ryhmien antamaa palautetta, vaan tarkastella palautetta kokonaisuutena, yhtenä analysoitavana tekstimassana. Koska aineisto oli suppea ja se oli kokonaisuudessaan relevantti tutkimuskysymyksemme kannalta, rajattiin aineistosta tässä vaiheessa pois ainoastaan palautekommentit, jotka eivät liittyneet digitarinapajaan eli joissa esimerkiksi kommentoitiin osaamiskartoitusviikon muussa ohjelmassa ollutta luennoitsijaa.

Seuraavassa vaiheessa aineistosta etsittiin yhtäläisyyksiä ja eroja ja aineistoa järjestettiin ryhmiin eli alustaviin teemakategorioihin. Analyysiyksikkönä toimi yhdelle muistilapulle kirjattu palautekommentti sen pituudesta riippumatta. Koska palautekommentit olivat pääasiassa lyhyitä, useimmiten kommentti kuului yhteen kategoriaan. Joissakin tapauksissa samassa palautteessa saattoi olla kahteen eri teemaan kuuluvaa sisältöä, jolloin sama katkelma kopioitiin tässä vaiheessa kumpaankin ryhmään. Intressinämme oli aineiston sisällön

laadullinen ja käsitteellinen tarkastelu, minkä vuoksi emme tehneet palautekommenteista tilastollisen tarkastelun mahdollistavaa määrällistä luokittelua, vaan aineiston ryhmittelyssä oli kyse ennemminkin aineiston teemoittelusta (ks. Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 79). Koska käytimme teemoja kategorioiden muodostamisen perusteena ja kuvasimme kategoriat taulukon sijasta organisaatiokaavion muodossa, on lähestymistapamme myös lähellä niin sanottua temaattista analyysiä, jonka ero laadulliseen sisällönanalyysiin ei ylipäätään ole kovin yksiselitteinen (ks. Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 103–106).

Teemoittelulle ominaisesti kiinnitimme huomiota alustavan jäsentelyn ja sitä tarkentavan analyysin vaiheessa sekä siihen, mistä kirjoitettiin, että siihen, miten asiasta kirjoitettiin. Ensin mainittua voidaan pitää ilmeisen sisällön analysointina, jälkimmäistä piilevän sisällön analysointina (ks. Tuomi & Sarajärvi 2018, s. 105). Esimerkiksi WeVideo-ohjelmaa saatettiin kommentoida palautteissa eri tavoin: kommentit, joissa iloittiin uuden ohjelman ja taidon oppimisesta sijoitettiin eri teemakategoriaan (“uuden oppiminen”) kuin kommentit, joissa tuskailtiin WeVideon tai yleisemmin digitaalisten työkalujen käytön vaikeutta (“tekniset haasteet”).

Alustavasti jäsenneilyä aineistoa luettiin seuraavassa vaiheessa huolellisesti teemakategorioiden tarkentamiseksi ja nimeämiseksi. Tätä vaihetta ohjasi itse aineiston sisällön ohella teoreettinen viitekehys, joka vaikutti aineiston käsitteellistämiseen eli kategorioiden nimeämiseen sekä siihen, mitkä palautekommentit katsottiin kuuluviksi samaan teemakategoriaan.

Esimerkiksi työpajan muita osallistujia kommentoivat sekä osallistujien tekemiä tarinoita kommentoivat palautteet päädyttiin yhdistämään samaan teemakategoriaan, joka nimettiin ”vertaistueksi”, koska teoreettisen viitekehysten näkökulmasta nimenomaan osallistujien ja heidän tarinoidensa vertaistuellinen funktio oli merkityksellistä. Analyysimme ei siis ollut puhtaasti aineistolähtöistä, vaan ennemminkin teoriaohjaavaa analyysiä (ks. Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 80–81).

Kun aineisto oli jäsenneily teemakategorioiden, ryhmiteltiin nämä alakategoriat lopuksi vielä laajempiin yläkategorioihin. ”Koetut haasteet” erottuivat selvästi omana yläkategorianaan. Kahden muun yläkategorian erottaminen oli hieman tulkinnanvaraista, mutta päädyimme siihen, että osa teemoista liittyi nimenomaan työpajassa ”tukea antaviksi” koettuihin tekijöihin, kun taas osassa oli kyse työpajatyöskentelyn ”koetuista vaikutuksista” eli ensin mainittujen aikaansaamista muutoksista osallistujien ajattelussa, tuntemuksissa tai kokemuksissa (ks. kuvio 3).

Aineiston tulkinnessa on hyvä huomioida, että jotkut palautekommentit saattavat koskea koko kartoitussuorituksen, eivät siis pelkästään digitarinatyöpajaa. Muutamien kommenttien sisällöstä tämä oli selvästi nähtävissä. Lisäksi on syytä tiedostaa, että Google Jamboard -alustalla saman työpajan osallistajat näkevät toistensa kirjoittaman palautteen. Näin ollen palautteessa esiin nostetut asiat ja palautetyylit saattavat jossain määrin ”tarttua” työpajaryhmän sisällä. Tämä näkyi siten, että joidenkin työpajaryhmien palautteet olivat selvästi niukkasanisempia, kun taas toisissa palautetta kirjoitettiin pitemmin. Toisaalta kuitenkin samat teemat toistuivat työpajaryhmästä toiseen, eli

sen perusteella näyttää siltä, ettei oman työpajaryhmän malli ole vaikuttanut olennaisesti osallistujien palautteen sisältöön. Suojataksemme osallistujien anonymiteettiä myös suhteessa toisiin työpajaosallistujiin emme tuo analyysin esimerkkisitaateissa esiin, minkä työpajaryhmän osallistujan palautteesta kulloinkin on kyse.

Luovien alojen osaamiskartoitus -hankkeen osallistujia oli informoitu hankkeeseen kytkeytyvästä tutkimuksesta ja siihen osallistumisen vapaaehtoisuudesta kartoitussuorituksen alussa tutkimustiedotteella ja tietosuojailmoituksella, jotka esiteltiin viikon aloitustilaisuudessa. Osallistujilta pyydettiin kirjallinen suostumus tutkimukseen osallistumiseen eli kartoitussuorituksen aikana kerättävän aineiston tutkimuskäyttöön.

Ennen digitarinatyöpajan palautteen keruuta osallistujia muistutettiin hankkeessa tehtävästä tutkimuksesta sekä siihen osallistumisen vapaaehtoisuudesta ja tuotiin esiin, että myös Google Jamboard -palautetta hyödynnettäisiin tutkimusaineistona. Koska anonymisointi palauteaineistosta ei olisi ollut mahdollista erotella kirjallisen suostumuksensa tutkimukseen osallistumiseen antaneita, ohjeistettiin osallistujia, että he voivat halutessaan poistaa palautelappunsa alustalta yhteisen palautekeskustelun päätteeksi.

Tähän tutkimukseen osallistuminen on siis ollut vapaaehtoista siitäkin huolimatta, että osaamiskartoitushanke on ollut osa työttömille työnhakijoille tarjottuja tukitoimia. Osallistajat ovat voineet vetäytyä tutkimuksesta missä työskentelyn vaiheessa vain, myös palautteen antamisen jälkeen. Kerätty tutkimusaineisto on anonymisointia, joten vastaajat eivät ole tunnistettavissa siitä. Palauteaineistoa ei siten ole ollut mahdollista kytkeä hankkeeseen kerättyihin henkilötietoihin tai muihin aineistoihin. Tutkimusaineisto on säilytetty tutkijoiden tietokoneilla niin, että niihin pääsy on edellyttänyt salasanaa. Tutkimusaineisto hävitetään tutkimuksen valmistuttua.

Kuvio 3. Digitarinatyöpajojen osallistujien kokemusta kuvaavan palauteaineiston luokittelu teemakategorioihin (alakategorioihin) ja niiden yläkategorioihin.

Osallistujien kokemukset digitarinapajasta

Vaikka Luovien alojen osaamiskartoitus -hankkeen osallistujaryhmien taustat vaihtelivat alan (ks. taulukko 1), koulutusasteen ja osallistujien ikäjakauman suhteen, eri ryhmien antamassa palautteessa toistuivat varsin johdonmukaisesti samat teemat. Kuvaamme seuraavaksi tiiviisti aineiston teemakategoriat yläkategorioittain edeten. Aineiston kuvaamisen lisäksi pyrimme teoreettiseen viitekehykseemme nojautuen tulkitsemaan aineistosta erityisesti merkkejä työskentelyn vaikutuksista osallistujien itseymmärrykseen: ammatilliseen identiteettiin, minäpystyvyyden kokemukseen ja ammatilliseen itsetuntoon.

Tukea antavat tekijät

Työpajaosallistujat toivat esiin digitari-

natyöpajan tukea antavia tekijöitä usealla Google Jamboard -alustan sivulla. Palautealustan sivuista kaksi (”Minua miellytti” ja ”Merkittäväntä itselle”) ohjasi osallistujia nimenomaan työpajan positiivisten ja merkityksellisten kokemusten reflektointiin. Kolmas sivu, jolla tukea antavia asioita mainittiin, oli otsikoitu neutraalisti ”Tunnelma työpajan päättyessä”.

Tukea antavina tekijöinä esiin nostettiin uuden oppiminen, vertaisryhmän tuki, itsetutkiskelu sekä arvostava ilmapiiri. Vaikka emme edenneet teemoittelusta palautekommenttien määrällisen esiintymisen tarkasteluun, jo aineiston ryhmittelyn yhteydessä oli havaittavissa, että kaksi ensin mainittua teemaa esiintyivät aineistossa useimmin ja olivat siten erityisen keskeisiä asioita osallistujien kokemuksessa.

Uuden oppimiseen viittaavissa palautteisissa puhuttiin joko yleisesti uusien taitojen ja digitaalisten työkalujen oppimisesta tai viitat-

tiin nimenomaisesti työskentelyssä käytettyyn WeVideo-sovellukseen. Oppimiskokemuksen palkitsevuudesta (ks. Csikszentmihalyi, 2005, s. 116) kertoo se, että palautteissa toistuivat kuvaukset siitä, että uuden kokeileminen ja oppiminen oli ”kivaa”, ”hienoa”, ”mielekästä” ja ”ihanaa”. Oppimisen ja onnistumisen kokeminen nousi esiin myös palautteissa, joissa ilmaistiin helpotusta ja tyytyväisyyttä annetusta tehtävästä suoriutumisesta:

Lopputulokset oli hyvä. Olen itse tyytyväinen!!

Palautteessa puhuttiin toisaalta myös työpajan aikana tehtyjen tehtävien haastavuudesta. Haasteet ja itsensä haastaminen tuotiin kuitenkin esiin positiivisena asiana, osin jopa flow-kokemuksen kaltaisena (ks. Csikszentmihalyi, 2005, s. 116–118):

Videon tekeminen oli mielekästä ja haastavaa.

Aika kova rutistus oli, mutta palkitseva.

Digitarinyöpaja sisältää useita osallistujia haastavia asioita: tarkoituksellisen aikapaineen, entuudestaan tuntemattomassa ryhmässä työskentelyn sekä itselle uusien digitaalisen median työkalujen ja ilmaisutapojen opiskelun – omasta urasta kertovan tarinan rakentamisen lisäksi. Prosessin aikana haasteet voivat herättää epävarmuuden tunteita ja vastaraintaakin, mihin tarvitaan tukea niin ohjaajilta kuin vertaisryhmältä. Haasteista selviäminen sen sijaan tuottaa suurta mielihyvää ja kokemuksen onnistumisesta. Kyse on ikään kuin itsensä voittamisesta: “Yes, mä tein sen!!” (osallistujan palaute).

Tehtävän kokeminen riittävän haastavana on edellytys sille, että työskentely tuottaa uuden oppimisen ja onnistumisen kokemuksia. Esimerkiksi flow-kokemuksia tutkinut psykologi Mihaly Csikszentmihalyi (2005, s. 116–118) pitää riittävää haasteellisuutta edellytyksenä flow-tilalle; liian helpon toiminnan yhteydessä sen saavuttaminen ei ole todennäköistä. Toisaalta haasteiden tulee olla sellaisia, että niihin voi vaikuttaa ja ne on mahdollista ratkaista (emt., s. 114–119).

Yksilön aikaisempia kokemuksia tehtävistä

suoriutumisesta on pidetty olennaisina yksilön minäpystyvyyden kehittymisen kannalta (ks. Bandura, 1977, 1997, s. 80–86, 1995, s. 3). Vastaavasti mahdollistamalla uusia onnistumisen kokemuksia voidaan tukea yksilön minäpystyvyyssuskosten kehittymistä positiivisemmiksi. Tämä edellyttää tilanteen ja toiminnan järjestämistä siten, että onnistuminen on mahdollista eikä yksilö joudu ylivoimaisen haasteen eteen. (Bandura 1995, s. 4.) Toisaalta liian helpolla saavutettu onnistuminen ei ole paras tapa rakentaa minäpystyvyyttä, vaan nimenomaan kokemukset vaivannäöstä ja vaikeuksista selviytymisestä rakentavat resilienttiä minäpystyvyyden kokemusta (emt., s. 3). Palauteaineiston perusteella vaikuttaa siltä, digitarinyöpajan haastavuuden taso, osallistujien osaamisen taso sekä tarjolla oleva ohjaus palautetyöskentelyineen olivat sopivassa suhteessa toisiinsa, jolloin työpaja tuki osallistujien minäpystyvyyden kehittymistä.

Minäpystyvyyden kokemuksen kasvu näkyy myös palautteissa, joissa osallistujat suunnittelivat hyödyntävänsä uusia työkaluja ja taitoja jatkossakin. Oli siis syntynyt usko omaan osaamiseen soveltaa ja opetella kokeiltua työskentelytapaa myös itsenäisesti.

Tallaisia minitarinoita voisi opetella tekemään enemmänkin tää voisi toimia sen Pitchauksen tilalle, ei tarttis jännittää mitä sanoo yllättävässä tilanteessa...

Oli ihanaa oppia uutta, tätä tekotapaa voi tulevaisuudessakin hyödyntää.

Vertaistuki oli osallistujille erittäin merkityksellinen osa osaamiskartoitusjakson ja digitarinyöpajan kokemusta. Työpajan palautteissa mainittiin toistuvasti toiset osallistujat, heidän digitarinansa, kokemusten ja ajatusten jakaminen ryhmässä sekä toisten osallistujien kokemuksiin samaistuminen. Vaikka osallistujat eivät pääsääntöisesti tunteneet toisiaan entuudestaan ja työskentelivät yhdessä vain viikon kestävä kartoitusjakson ajan – ja senkin etäyhteyksin – omasta ryhmästä tuli ilmeisen tärkeä. Myös Hunt (2013, s. 120) on havainnut ryhmän keskeisen roolin luovan työskentelyn yhteydes-

sä.

Palauteaineistossa muita osallistujia kuvattiin hyvin positiiviseen sävyyn muun muassa ”hauskoiksi ja persoonallisiksi” ja ”hienoiksi ja mielenkiintoisiksi” tyypeiksi. Toisten osallistujien ajatukset, luova työskentely ja ura herättivät kiinnostusta. Oman ryhmän jäseniin ja heidän tilanteisiinsa voitiin samaistua: ryhmässä oli ”samanhenkisiä” persoonia, joiden kanssa oltiin ”samassa veneessä”. Palautteissa tärkeäksi nousikin juuri kokemus siitä, ettei ole tilanteensa kanssa yksin:

Toisista sai tukea kun ne tietää näemmä miltä itestä tuntuu.

Digitarinatyöpajan palautteissa viitattiin erityisen usein toisten osallistujien tarinoin, joista oli vaikutettu, liikutettu ja inspiroiduttu. Digitarinoita kuvattiin muun muassa ”upeiksi”, ”mahtaviksi”, ”inspiroiviksi”, ”koskettaviksi”, ”omaperäisiksi” ja ”sielukkaiksi”. Tekijöidensä ajatus- ja kokemusmaailmaa avaavia henkilökohtaisia tarinoita selvästi arvostettiin.

Minua miellytti, että ihmiset olivat tunteella mukana. tarinat olivat aitoja, koskettavia, jopa riipaiseviakin.

[– –] tuntuu että tämä tarinat tavoittivat tekijöidensä sisimmän, sen millaisia olette. Ihanat tarinat.

Banduran (1977, 1997, 1995, s. 3–4) minäpystyvyysteorian valossa työpajan osallistujaryhmän merkityksen voi nähdä kahtalaisena: sekä sosiaalisten mallien että sosiaalisen suostutellun lähteenä. Ryhmän keskusteluissa ja toisten tekemien digitarinoiden kautta osallistujilla oli mahdollisuus kuulla ja nähdä, miten toiset saman alan ihmiset olivat löytäneet oman polkunsa, kohdanneet haastavat tilanteet ja selviytyneet niistä. Vertaisryhmä tarjosi siis samaistuttavia malleja ja niiden kautta mahdollisuuden välilisiin kokemuksiin. Tässä on Banduran (1995, s. 3) mukaan olennaista nimenomaan ryhmän riittävä samankaltaisuus, jolloin vertaisten onnistuminen lisää uskoa omaan onnistumiseen.

Lisäksi digitarinatyöpajan tapauksessa vertaisryhmä toimi tuen ja kannustuksen antajana – esimerkiksi antaessaan toisilleen palautetta digitarinoista.

Työpajaryhmien työstämien omakohtaisten tarinoiden voi ajatella myös edustavan eräänlaisia vastatarinoita tai vaihtoehtoisia tarinoita kulttuurissa vallitseville mallitarinoille esimerkiksi työttömyydestä tai taiteilijuudesta. Tällaisina ne voivat tarjota työpajaosallistujille uudenlaisia aineksia oman sisäisen tarinan ja ammatillisen identiteetin työstämiseen – mallitarinoiden ehdottaessa sangen kaavamaisia ja mahdollisesti omakohtaisesti vieraalta tuntuvia jäsenyyksen mahdollisuuksia (ks. Mäkelä & Silfverberg, 2020, s. 38).

Itsetutkiskelu nousi palautteissa esiin merkityksellisenä kokemuksena, vaikkakin selvästi harvemmin kuin uuden oppiminen ja vertaistuki. Sen näkyminen palautteissa ei ole yllättävää, sillä digitaalinen tarinankerronta on luonteva väline oman elämän – tässä tapauksessa erityisesti oman uran – merkityksellisten kokemusten tutkimiseen ja näkyväksi tekemiseen. Itsetutkiskelu on suorastaan keskeinen elementti digitaalisia uratarinoita rakennettaessa, samoin kuin sellaisessa luovassa kirjoittamisessa, jonka tavoitteet kytkeytyvät transformatiiviseen työskentelyyn ja oppimiseen (ks. Hunt 2013, s. 3–11). Itsetutkiskelua tapahtuu läpi prosessin: vanhoja valokuvia ja muita aineistoja läpi käydessä, oman uratarinan näkökulmaa ideoidessa, tarinaa kirjoittaessa, tarinaluonnosta pienryhmässä jakaessa sekä digitarinan editointivaiheessa. Sitä palvelee myös oman digitarinan näkeminen katsojan roolissa. Kuten eräs osallistuja palautteessaan osuvasti kuvasi:

Tuli kaiveltua vanhoja kuvia ja tekstejä eri tavalla, kun vastassa oli teksti minkä rinnalle niitä etsi. Löysin uudelleen puoliksi unohdettuja luomuksia ja sain kertomuksen etäännyttämästä näkökulmaa ammatilliseen kehityspolkuuni.

Itsetutkiskeluun viitattiin puhumalla ”muistelusta” sekä oman ”elämän”, ”uran”, ”tekemisen”, ”lähtökohtien”, ”historian” tai ”matkan” ”tarkastelusta”, ”tutkailusta”, ”pohdiskelusta”, ”jäsentä-

misestä/jäsentelystä” ja “konkretisoimisesta”. Isetutkiskelu nousi useimmin esiin Google Jamboardin sivulla, jossa osallistujia pyydettiin kirjaamaan, mikä oli työpajassa merkittävintä itselle. Menneisyyden tarkastelun lisäksi isetutkiskeluun saattoi liittyä myös omien tulevaisuudentoiveiden pohtimista:

Omien lähtökohtien pohdiskelu, mitä on tehnyt, miksi, sekä mitä haluaisi tehdä.

On syytä mainita, että ohjaajien työpajan aluksi pitämät johdantoluennot omaelämäkerrallisesta työskentelystä ja digitaalisesta tarinankerronnasta saattoivat osaltaan ohjata osallistujia tunnistamaan tämän tarinankerronnan ulottuvuuden. Kuten edellä on todettu, olemme pitäneet itsereflektion tukemista tärkeänä osana työpajatyöskentelyä ja edellytyksenä oman ammatti-identiteetin työstämiselle. Näin ollen myös käytettyjä menetelmiä esitellessämme olemme tuoneet esiin niiden hyödyt itsereflektion välineinä.

Arvostava ilmapiiri oli neljäs palautteissa esiin noussut tukea antava tekijä. Määrällisesti se esiintyy aineistossa melko marginaalisessa roolissa, mutta Luovien alojen osaamiskartoitus-hankkeen toteuttajien, kartoitusjaksojen kouluttajien ja digitarinatyöpajan ohjaajien näkökulmasta tähän viittaava palaute on merkityksellistä. Luottamuksen ja luottamuksellisuuden lisäksi arvostus on yksi niistä ominaisuuksista, joita edellytetään luovaan työskentelyyn ja transformatiiviseen oppimiseen tähtäävältä ryhmältä (Hunt, 2013, s. 123).

Google Jamboardin palautteissa mainittiin hyvä tunnelma ja arvostava ilmapiiri yleisellä tasolla, minkä lisäksi viitattiin myös ohjaajien (”miellyttävät vetäjät”) merkitykseen työpajakokemuksessa. Osallistujat kokivat saaneensa tukea ja ymmärrystä paitsi vertaisryhmältä myös työpajan ohjaajilta ja muilta kartoitusviikon toteutuksesta vastanneilta taide- ja kulttuurialaa ymmärtäviltä kouluttajilta:

Kunnioitus taiteilijuutta ja taiteilijoita kohtaan

Sallivassa ympäristössä luovuus aukeaa.

Tähän teemakategoriaan luimme myös palautteet, joissa kiitettiin digitarinatyöskentelyn ohjausta ja selkeitä ohjeistuksia. Työpajan ennalta suunniteltu, jäsennelty struktuuri sekä osallistujien ohjaaminen askel askeleelta työskentelyprosessin edetessä ovat tärkeässä osassa luotaessa osallistujille turvallista ilmapiiriä ja mahdollistettaessa onnistumisen kokemuksen saavuttamista.

Positiivinen palaute ja kannustus on Banduran (1995, s. 4) mukaan toimiva keino vahvistaa yksilön uskoa onnistumisen mahdollisuuksiin edellyttäen, että palaute on uskottavaa ja vastaa yksilön saamaa kokemusta suoriutumisestaan. Positiivisen ilmapiirin luomisella on merkitystä myös sikäli, että yksilön senhetkinen fysiologinen ja emotionaalinen tila voi osaltaan vaikuttaa minäpystyvyyden kokemukseen (Bandura, 1995, s. 4–5). Etenkin jos omaan arkeen on sisällynyt kokemuksia työttömyyden leimavuudesta ja vähäisestä sosiaalisesta arvostuksesta sekä esimerkiksi hankalia kokemuksia viranomaisten kanssa asioimisesta, positiiviset vuorovaikutustilanteet voivat tarjota eräänlaisia korjaavia kokemuksia. Kartoitusviikon asiointien ja aktiviteettien lisäksi on siis mitä ilmeisimmin ollut merkityksellistä se, millä tavalla osallistujat on kohdattu viikon aikana: ei ensisijaisesti työttöminä, vaan osaavina alansa ammattilaisina.

Koetut haasteet

Google Jamboard -alustalla osallistujia rohkaistiin nostamaan esiin myös haastavaksi ja vaikeaksi koettuja asioita. Tälle oli varattu oma sivu, jonka otsikkona oli ”Tuntui hankalalta”. Osallistujat toivatkin esiin kokemiaan haasteita nimenomaan tällä palautealustan sivulla. Useimmin ne liittyivät tekniikkaan, tarinankerrontaan sekä aikatauluun.

Tarkastelemme palauteaineistossa esitettyjä hankaliksi koettuja asioita siitä näkökulmasta, mitä ne tuovat esiin digitarinatyöskentelyn toteuttamisessa ja kehittämisessä huomioitavaksi. Työpajatyöskentelyn suunnittelussa ja ohjauk-

nessa on hyvä ennakoida mahdollisesti eteen tulevia hankalia ja työläitä vaiheita ja varmistaa, että osallistujilla on saatavilla joka tilanteessa riittävästi tukea. Tällä vältetään se, että osallistuja kokisi oman toimintansa jollakin tapaa epäonnistuneeksi.

Teknisissä haasteissa kyse oli niistä digitaalisista työkaluista, joita käytettiin työpaajaan osallistumiseen sekä digitarinan tekemiseen. Osaamiskartoitusjaksojen toteuttaminen Zoom-sovelluksen kautta vaikutti väistämättä työpajakokemukseen, etenkin ohjaajien ja ryhmän väliseen sekä ryhmän keskinäiseen vuorovaikutukseen. Osa osallistujista kohtasi ongelmia esimerkiksi kodin internet-yhteyden toimivuuden kanssa, osa taas koki haastavaksi ”[y]hdistyä virtuaalisesti toisiin” (osallistujan palaute). Myös WeVideon käytössä koettiin haasteita, vaikka videoeditointisovellus toisaalta sai myös paljon kiitosta helppokäyttöisyydestään. Olennaista on, että työpajan aikana osallistujilla on saatavillaan riittävästi ohjausta ja apua teknisten haasteiden ylittämiseen.

Digitarinyöpäjoja järjestettäessä ja ohjattaessa on tärkeää ottaa huomioon osallistujien tekniset valmiudet tietokoneiden sekä tarvittavien ohjelmien ja sovellusten käytössä. Digitarinan tekeminen onnistuu hyvin myös ilman aikaisempaa kokemusta videoeditoinnista. Työskentely on kokemustemme mukaan mahdollista toteuttaa videovälitteisesti – joskin samassa fyysisessä tilassa työskenneltäessä osallistujien tukeminen on sujuvampaa ja nopeampaa. Silloin myöskään internet-yhteyteen liittyviä ongelmia ei esiinny samaan tapaan kuin kunkin osallistujan työskennellessä tahollaan.

Tarinankerronnan haasteissa oli kyse materiaalien valintaan, tuottamiseen ja yhdistämiseen liittyvistä luovista ratkaisuista. Osa oli kokenut vaikeaksi kuvamateriaalin löytämisen omaan digitarinaan. Syyksi mainittiin, että kuvia oli liian niukasti, niiden laatuun ei oltu tyytyväisiä tai materiaalia oli niin runsaasti, että sen läpikäyminen ja valitseminen oli haastavaa.

Kuvamateriaalin puutteeseen on saatavilla apua ilmaisista kuvapankeista (esim. Unsplash ja Pixabay) sekä WeVideo-ohjelmassa käytettävissä olevasta mediakirjastosta. Näiden aineis-

tojen äärelle on hyvä ohjata viimeistään digitarinyöpajassa, mahdollisesti jo ennakkotehtävän yhteydessä. Ennakkotehtävähjeessa on tarpeen tuoda esiin, että kuvamateriaalin etsiminen ja valinta edellyttävät aikaa ja prosessointia. Kuvia valitessaan tulee samalla pohtineeksi siihenastista työuraansa eri vaiheineen.

Digitarinan lajityypin tiiviys asetti työskentelylle omat haasteensa: oman uratarinan sanoittaminen ja tiivistäminen lyhyeen formaattiin saatettiin kokea vaikeaksi. Oman tarinan sanallistamista tukee osaltaan ennen sen kirjoittamista tehty vapaan assosiativisen kirjoittamisen harjoitus.

Aluksi tuntui hankalalta keksiä mitään sanottavaa ja lopulta oli hankalaa tiivistää se lyhyeksi tarinaksi :D

Myös oman kertojanäänänen tallentaminen herätti osallistujissa ristiriitaisia tuntemuksia. Digitarinyöpäjoissa moni tallentaa ja kuulee tallennettua ääntänsä ensimmäistä kertaa, jolloin oma ääni voi kuulostaa vieraalta. Osallistujat tuntuvatkin usein suhtautuvan ääneensä varsin kriittisesti. Tähän auttaa oikeastaan vain totuttelu, eli oman tallennetun äänen kuuntelu, sekä tallennustilanteen tekeminen mahdollisimman helpoksi ja turvalliseksi ohjauksen ja rohkaisevan palautteen avulla.

Tiukka aikataulu nousi esiin keskeisenä haasteena. Moni osallistuja koki työskentelyn aikana kiireen tuntua. Erään osallistujan sanoin: ”Omaan työskentelytapaan suhteutettuna aikaa oli aivan liian vähän.” Kaksipäiväinen digitarinapaja on kiistatta intensiivinen kokemus, ja oman digitarinan saaminen valmiiksi määräajassa vaatii tiivistähtistä työskentelyä. Mikäli käytetyt sovellukset ovat entuudestaan vieraita, oma digiosaaminen on yleisesti heikkoa ja/tai internet-yhteyden tai tietokoneen kanssa esiintyy ongelmia, aika voi osoittautua niukaksi. Tämä on syytä ottaa huomioon työpajan valmistelussa: työpajan keston sekä työpajan osallistujamäärän määrittely on sidoksissa osallistujien aiempaan osaamiseen.

Osalla ryhmistä aikataulu oli hieman tiukempi kuin toisilla, koska digitarinapaja

käynnistyi heti kartoitusjakson ensimmäisenä päivänä, jolloin viikon ohjelman esittely ja tutustumiskierros veivät aikaa digitarinan työstämiseltä. Toisilla ryhmillä sen sijaan digitarinatyöskentely jatkui vasta myöhemmin, ja digitarinatyöpajaan oli käytettävissä kaksi kokonaista työpäivää.

Joissakin tapauksissa aikataulu saattoi tuntua tiukalta yksinkertaisesti siksi, että luova työskentely imaisi mukaansa ja lopputulokseen suhtauduttiin kunnianhimoisesti. Tarinan työstämiseen olisi mielellään käytetty enemmän aikaa, koska ”videon rakentaminen oli niin hauskaa ja mielenkiintoista” (osallistujan palaute). Aikapaine on digitarinatyöpajassa tarkoituksellinen ratkaisu. Vaikka perfektionismi on luovassa työskentelyssä tarpeen, se voi myös muodostua tuotteliaisuuden ja valmiiksi saattamisen esteeksi, ja aikataulutuksella pyritään torjumaan tätä (ks. esim. Svinhufvud 2009, s. 123–124).

Edellä mainittujen digitarinatyöskentelyyn liittyvien haasteiden lisäksi hankaliksi nimettiin myös asioita, jotka eivät suoraan liittyneet työpajan toteutustapaan. Osa palautteista vaikuttaisikin kuvaavan osallistujan kokemia – kenties pitkittyneestä työttömyydestä johtuvia – yleisempiä haasteita **arjen hallinnassa**, kuten säännöllisen päivärytmin ylläpitämisessä. Hankaliksi asioiksi mainittiin esimerkiksi aikaiset aamuherätykset, keskittyminen ja väsymys keskellä päivää. Muutamassa palautteessa viitattiin myös **itseluottamuksen ja motivaation puutteeseen**.

Haluttomuus osallistua osaamiskartoitusjaksolle näkyi työpajan aikaisessa vuorovaikutuksessa joidenkin ryhmien tai osallistujien kanssa. Koska kartoitusjakso oli toimenpide, johon työvoimaviranomaiset olivat ohjanneet osallistujat työttömyysturvan menettämisen uhalla, digitarinatyöpajaankin saatettiin osallistua ”pakosta”. Jotkut osallistujat kokivat näin tulleen väärinkohdeiluiksi, ja vastustusta kohdistui ajoittain myös työpajan ohjaajiin ja heidän ohjeistamiinsa työskentelymenetelmiin. Vastarinta saattoi näkyä esimerkiksi siten, että osallistuja kieltäytyi pitämästä Zoom-yhteydessä videokameraa päällä ja kommunikoimasta puhumalla edes esittäytymiskierroksen aika-

na. Sen sijaan osallistuja kommunikoi ohjaajien ja ryhmän kanssa ainoastaan chat-viestein. Erityisesti omaa ammatillista toimintaa kuvaavan digitarinan henkilökohtaisuus herätti vastarintaa joissakin osallistujissa, ja he saattoivat ratkaista ongelman tulkitsemalla digitarinan ohjeistuksia luovasti.

[S]uhtauduin digipajaan kutsukirjettä lukiessa näin: yhteiskunta kiristää minua kertomaan itsestäni. some-aika on ollut tässäkin mielessä raskas, kun tuntuu että painetta siihen puoleen on; osallistumiseen jonkun menettämisen pelossa. löysin keinoa saattaa tehtävän loppuun, näyttämällä kaiken raakadatana ja se onko luettavaa, ei ollut sen tarkoitus.

Työvoimapolitiittiset toimenpiteet ja niihin liittyvä koulutus voidaan nähdä kontrollin ja hallinnan keinona. Luovien alojen osaamiskartoitus -hankkeessa sellaiseksi voi tulkita tietojen keräämisen osallistujilta, tiedon tuottamisen heidän kanssaan sekä sen, että osallistuminen hankkeeseen oli edellytys työttömyystuelle. (Ks. Vähämäki, 2015, s. 54.) Tällainen tulkinta saattaa olla osallistumishaluttomuuden taustalla.

Silti pedagogisesta näkökulmasta tarkasteltuna työttömille tarkoitettu digitarinatyöpajan kaltainen työskentely voi olla tarkoituksenmukaista ja muodostaa ”siirtymätilan”, reitin ”eristäytyneisyyden tilasta oppimaan yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen välineitä” (Onnismaa & Pasanen, 2015, s. 280). Taidelähtöinen työskentely on omiaan luomaan edellytykset vertaisvuorovaikutukselle sekä ihmisen tilanteen kokonaisvaltaiselle kohtaamiselle. Myös tämän suuntaista palautetta saatiin, kuten edellä on tuotu esiin.

Motivaation puute saattoi toisaalta osaltaan kertoa myös heikosta minäpystyvyyden kokemuksesta, minäpystyvyyksäilykset kun on nähty keskeiseksi tekijäksi yksilön motivaation syntymisessä (esim. Bandura, 1995, s. 6–8). Toisaalta vertaisryhmän ja tarinoiden jakamisen merkitys osoitti näissäkin tapauksissa voimansa – myös työskentelyyn vastahakoisesti suhtautuneet osallistujat lopulta vapaaehtoi-

sesti ryhmässä tehtyjen digitarinoiden katse-
luun ja useimmissa tapauksessa esittivät itsekin
jonkinlaisen digitaalisen tuotoksen.

Koetut vaikutukset

Osallistujilta ei ekplisiittisesti kysytty, millä
tavoin työpaja oli vaikuttanut heihin. Koetut
vaikutukset nousivat kuitenkin toistuvasti
esiin Google Jamboard -alustan ”Minua miel-
lytti”, ”Merkittävintä itselle” ja ”Tunnelma
työpajan päättyessä” -sivuilla. Vaikutuksista
puhuttaessa viitattiin jonkinlaiseen *muutok-
seen* osallistujan ajattelussa, kokemuksessa tai
toiminnassa. Tällaisia muutoksia sanoittavat
palautteet voi jaotella kahden teemakategorian
alle: palautteissa puhutaan *itseymmärryksen ja
-arvostuksen kasvusta* sekä *tulevaisuususkon
heräämisestä*.

Itseymmärryksen ja -arvostuksen kasvu
tulee esiin palautteissa, joissa viitataan omaa
ammattillista identiteettiä, osaamista ja toimin-
taa koskevien käsitysten muutokseen. Käsitys-
ten muutos näkyy ilmaisuihin, joissa puhutaan
muun muassa asioiden näkemisestä ”uudelta
kannalta” tai ”erilaisesta perspektiivistä”, jon-
kin ”oivaltamisesta” tai ”huomaamisesta” sekä
omasta itsestä ”oppimisesta”.

Oivallukset ovat liittyneet siihen, mikä on it-
selle tärkeää ja merkityksellistä, omaan taiteelli-
seen/ammattilliseen tekemiseen sekä omaan elä-
mänkulkuun ja urapolkuun eli siihen, mitä on
aiemmin kokenut ja tehnyt, missä tilanteessa on
tällä hetkellä sekä mitä kohti haluaa mennä. Pa-
lautteet viittaavat siis vahvasti siihen, että digi-
tarinatyöpaja on saanut osallistujat prosessoimaan omaa identiteettiään ja selkiyttänyt sisäistä tarinaa. Tarinallinen lähestymistapa näkee ihmisen nimenomaan ajallisena olentona, jonka nykyhetkelle ja -tilanteelle antamiin merkityksiin vaikuttavat sekä koettu menneisyys että ennakoitu tulevaisuus. Vastaavasti menneisyydelle tarinoissa annetut tulkinnat vaikuttavat tulevaisuuteen suuntautumiseen. (Hänninen, 2005, s. 58.)

Omissa käsityksissä tapahtunutta muutosta on sanoitettu palauteaineistossa tavalla, joka viittaa muutoksen positiivisuuteen. Tämä näkyy

varsinkin palautteissa, joiden mukaan digitari-
nan kautta tapahtunut itsetutkiskelu ja oman
osaamisen ja työskentelyn näkyväksi tekemi-
nen on auttanut näkemään itsensä kyvykkäänä
ja pystyvänä. Tällaisissa palautekommenteissa
minäpystyvyyksikäsitusten sekä itsearvostuksen
kehittyminen tulee näkyviin erityisen selvästi.

*Myös oman elämän ja oman osaamisen ajat-
telu sai minut pohtimaan, että olen kyvykäs,
vaikken olekaan juuri nyt työllistetty.*

*Ajatusten jäsentely, kohtalontovereiden kans-
sa kokoontuminen, omien tekemisten selailu
kuvista ja videoista toi tunnetta, että on tässä
kaikkea hienoakin tullu tehtyä.*

Tulevaisuususkon herääminen on toinen työ-
pajan vaikutus, joka oli nähtävissä työpajan pa-
lautteissa joko suoraan tai epäsuorasti ilmaistu-
na. Kategorian nimeäminen viittaa siihen, että
näissä palautteissa keskeistä on yhtäältä opti-
mismien ja toiveikkuuden, toisaalta tulevaisuus-
orientaation eli tulevaisuuteen suuntautumisen
ilmaiseminen.

Kuten työpajan toteutusta kuvattaessa tuo-
ttiin esiin, optimismia, toiveikkuutta ja tulevai-
suususkoa pyrittiin tarkoituksellisesti virittä-
mään työpajassa assosiativisen kirjoittamisen
harjoitteissa, jotka HERO-mallia soveltaen (ks.
Luthans ym., 2015, s. vii, 2) ohjasivat annetuilla
alkusanoilla tutkiskelemaan esimerkiksi omia
vahvuuksia ja tulevaisuuden toiveita. Palaut-
teissa tulevaisuususkon herääminen nousi esiin
erityisesti kysyttäessä osallistujilta tunnelmasta
digitarinapajan päättyessä. Optimismi ja toi-
veikkuus näkyivät ilmaisuihin, joissa omaa tun-
nelmaa kuvattiin esimerkiksi ”innostuneeksi”,
”odottavaksi”, ”vapautuneeksi”, ”inspiroituneeksi”
tai ”voimaantuneeksi”. Palautteissa puhuttiin
myös nimenomaisesti optimismien ja uskon he-
räämisestä:

*Tässä on herännyt sellanen usko, että saatan
olla oikealla tiellä nyt.*

Tulevaisuusorientaatio puolestaan tuli erityi-
sen selvästi esiin palautteissa, joissa puhuttiin

eksplisiittisesti tulevaisuudesta tai tuotiin esiin palautteen antajan tulevaisuudensuunnitelmia.

Tulevaisuudessani taitaa häämöttää sarja digitarinoita

Innolla jatkamaan oman [käsityöalan yrityksen] suunnittelua <3

Lopuksi

Luovien alojen osaamiskartoitus -hankkeen digitarinatyöpajoissa tapahtunut uuden oppiminen ja sen tuottamat onnistumisen kokemukset, ryhmältä saatu vertaistuki, omaa tarinaa työstäessä toteutunut itsetutkiskelu sekä työpajassa koettu arvostava ilmapiiri ovat senkaltaisia osallistujia tukevia tekijöitä, jotka parhaimmillaan lisäävät osallistujan itseyttä ja -arvostusta sekä herättävät optimismia ja uskoa omaan pystyvyyteen ja tulevaisuuden mahdollisuuksiin. Luovan kirjoittamisen ja digitaalisen tarinankerronnan menetelmillä on siis tämän tutkimuksen valossa annettavaa työttömyyden haastaessa ammatti-identiteettiä, ammatillista itsetuntoa ja minäpystyvyyttä. Tämä oli nähtävissä niinkin lyhyessä kuin kahden päivän mittaisessa työpajassa.

Vastaavia tuloksia voidaan saavuttaa myös muilla uraohjauksen toimintamalleilla, jotka perustuvat yksilön kokonaisvaltaiseen kohtaamiseen, vertaistuen hyödyntämiseen sekä yksilön tarinan, identiteetin ja uskomusten työstämiseen (ks. esim. Drosos ym., 2021; McMahon & Watson, 2013). Erotuksena niistä digitarinatyöpajan kaltainen taidelähtöinen ja tarinallinen työskentely on mahdollista toteuttaa myös lyhytkestoisena interventiona, joka on yhdistettävissä muihin uraohjauksen lähestymistapoihin.

Tarinankerronnan potentiaalini lisäksi on syytä ottaa huomioon riskejä, joita omaelämäkerralliseen työskentelyyn liittyy. Kun osallistujilta ei edellytetä aiempaa kokemusta, työskentelyprosessin on oltava strukturoitu. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että työskentely on ohjaajien vaiheistama ja ohjeistama sekä sisältää ehdotuk-

sia esimerkiksi näkökulmiksi tai kerronnan lähtökohdiksi. Tämä voi pahimmillaan ohjata stereotyyppisten mallitarinoiden uusintamiseen, mutta väistämätöntä se ei suinkaan ole (ks. Hyvärinen & Mäkelä, 2020, s. 91, 94–100; Karttunen, 2020, s. 63; Mäkelä & Silfverberg, 2020, s. 23–25).

Elävä tarinankerronta edellyttää avoimuutta ja mahdollisuuksia kertoa toisin. Tämä on syytä ottaa huomioon työpajoja järjestettäessä esimerkiksi tuomalla esiin useita kerronnan keinoja ja lähtökohtia ja muistuttamalla, että toisinkin voi tehdä. Osallistujilla tulee olla mahdollisuus kertoa juuri sellaisia tarinoita, joita siinä tilanteessa haluavat ja joita pitävät todenmukaisina omaa kokemustaustaansa vasten. Tämä on edellytys oman tarinan kautta näyttäytymisen ja nähdyksi tulemisen kokemukselle sekä oman tarinan ja sen kerronnan tavan mielekkääksi kokemiselle – ja siten refleksiivisyyteen ja identiteettityöhön liittyvien tavoitteiden toteutumiselle. Ryhmissä jaettuina yksittäiset tarinat vaikuttavat kertojien ja kuulijoidensa jatkuvasti muokkautuviin sisäisiin tarinoihin mutta myös jossakin määrin kulttuuriseen mallitarinoiden valikoimaan (ks. Hänninen 2000, s. 50–53; Kuusipalo, 2008, s. 54).

Digitaalinen tarinankerronta multimodaalisena, useita ilmaisukeinoja yhdistelevänä menetelmänä mahdollistaa monenlaisia tarinoita ja kerronnan tapoja ja sallii kunkin osallistujan hyödyntää omia vahvuuksiaan. Digitarinan voi halutessaan rakentaa myös niin, ettei kaikkia käytettävissä olevia ilmaisukeinoja hyödynnetä tai anneta niille yhtä suurta roolia. Digitarinan voi siis tehdä vaikkapa hyvin vähäisellä kuva-aineistolla tai niukka sanallista ilmaisua käyttäen. Digitarinatyöskentely mahdollistaa myös usean kielen käyttämisen. On esimerkiksi mahdollista kirjoittaa raakatestit omalla äidinkielellä ja valmis tarina työpajaryhmän yhteisellä kielellä tai käyttää tarinassa omaa äidinkieltä, mutta tekstittää se muita osallistujia varten.

Olemme edellä hyödyntäneet minäpystyvyyttä keskeisenä käsitteellisenä teoreettisena näkökulmana analysoidessamme digitarinapajoista kerättyä palautetta. On syytä korostaa,

että emme ole tässä tutkimuksessa mitanneet osallistujien minäpystyvyyksistä muutosta työpajatyöskentelyn aikana, vaan ainoastaan analysoineet työpajan päätteeksi kerättyä palauteaineistoa ja pyrkineet tunnistamaan osallistujien kokemuksista minäpystyvyyden kehittymiseen viittavia ilmaisuja ja teemoja. Työpajojen ja palauteaineiston keruun toteutus ei alun perin ole perustunut minäpystyvyyden viitekehykselle, vaan minäpystyvyys nousi vasta työpajakokemusten reflektoinnin ja aineiston alustavan tarkastelun vaiheessa keskeiseksi tulkintateoriaksi. Tunnistimme siis sen relevanssin ja selitysvoinan siinä vaiheessa, kun vaihdoimme rooliamme kehittäjistä (työpajajohtajista) toteutettua toimintaa analysoiviksi ja arvioiviksi tutkijoiksi.

Työpajakokemusten, osallistujapalautteiden ja hyödyntämämme lähdekirjallisuuden perusteella pidämme ilmeisenä, että digitarinatyöskentelyssä toteutuu useita elementtejä, jotka edesauttavat osallistujien minäpystyvyyden kehittymistä:

- *Osaamisen tunnistaminen*: Oman työuran tai taiteilijauran reflektointi kirjoittamalla, uraan liittyviä valokuvia ja esimerkiksi taideteoksia läpi käymällä sekä digitarinaa työstämällä edistää oman ydinosaamisen ja vahvuuksien tunnistamista ja tekee osaamisen näkyväksi osallistujalle itselleen sekä muille.
- *Onnistumisen kokemukset*: Oman digitarinan työstäminen on – työskentelyn luovan luonteen, aikapaineen sekä osallistujille uusien digitaalisen median työkalujen ja ilmaisukeinojen vuoksi – haastava tehtävä, mutta suunnitellun ja selkeän struktuurin sekä saatavilla olevan ohjauksen vuoksi toteutettavissa oleva ja turvallinen. Siksi se tuottaa osallistujille oppimisen ja onnistumisen iloa sekä parhaimmillaan palkitsevan flow-kokemuksen.
- *Sosiaalinen tuki*: Työpajassa osallistajat ovat monin tavoin vuorovaikutuksessa toistensa kanssa ja saavat positiivista ja kannustavaa palautetta sekä toisilta osallistujilta että ohjaajilta. Olennaisia ovat myös ryhmän tarjoama vertaistuki ja samais-

tumismallit: muiden osallistujien tekemien digitarinoiden kautta opitaan toisten elämäntarinoista ja työelämäkokemuksista sekä samaistutaan niihin. Toisaalta oman tarinan jakamisen kautta tullaan näkyväksi ja hyväksytyksi ainutlaatuisena yksilönä samalaisessa elämäntilanteessa olevien muodostamassa yhteisössä.

Edellä mainituista onnistumisen kokemukset sekä sosiaaliset mallit ja kannustava palaute on tunnistettu keskeisiksi minäpystyvyyden kehittymistä tukeviksi tekijöiksi niin Banduran (1977, 1997) alkuperäisessä minäpystyvyysteoriassa kuin työttömien minäpystyvyyttä tarkastelleissa tutkimuksissa (esim. Maddy ym., 2015). Digitarinatyöpajaan osallistumisen vaikutus yksittäisen osallistujan minäpystyvyyden kehittymiseen luonnollisesti vaihtelee, sillä minäpystyvyyteen vaikuttavat monet eri tekijät ja lyhytkestoisien intervention mahdollisuudet vaikuttaa siihen ovat rajalliset.

Pidemmissä työpajoissa tai esimerkiksi opintojen aikana toteutuvassa ohjatussa ammatti-identiteettityössä on mahdollista kehittää pystyvyyksikäsitteitä perustavanlaatuisemmin ja saavuttaa vieläkin paremmin sellaista refleksiivistä osaamista, jota tämän päivän ja tulevaisuuden työ etenkin luovilla aloilla edellyttää. Parhaimmillaan henkilökohtaisen uratarinan rakentaminen digitarinan muodossa auttaa tunnistamaan oman ammatillisuuden eri puolia ja niihin liittyviä mahdollisuuksia – esimerkiksi koronan jälkeisellä taiteen ja kulttuurin kentällä, jolla digitaalisen teknologian käyttö on lisääntynyt, ja jolla jotkin koronaan liittyvät muutokset näyttäisivät jäävän elämään (ks. Jakonen, Luonila, Renko & Kanerva, 2020, s. 55).

Heikko ammatillinen itsetunto ja minäpystyvyys puolestaan voivat nousta esteiksi työllistymiselle tai työssä ja opinnoissa suoriutumiselle. Ne saattavat rajoittaa kykyä nähdä uusia tilaisuuksia ja uskoa omiin työllistymismahdollisuuksiin, jolloin ne voivat heikentää yksilön tulevaisuususkoa ylipäätään. Esitämmekin, että sen rinnalla, että kiinnitetään huomiota taide- ja kulttuurialan ammattilaisten mahdollisiin osaamisen vajeisiin ja niiden täydentämiseen,

on olennaista panostaa minäpystyvyyden ja ammatillisen itsetunnon vahvistamiseen. Työllistymisen ja yksilön kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin kannalta merkityksellistä on se, että usko omaan pystyvyyteen ja arvoon kasvaa ja

omaa osaamista sekä vahvuuksia opitaan sa-noittamaan ja tekemään näkyviksi potentiaalisille yhteistyökumppaneille, toimeksiantajille tai työnantajille – sen ohessa, että rakennetaan kokonaan uutta osaamista.

Lähteet

- Bandura, A. (1995). Exercise of Personal and Collective Efficacy in Changing Societies. Teoksessa A. Bandura (toim.) *Self-efficacy in Changing Societies* (1–45). Cambridge, NY: Cambridge University Press.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy. The Exercise of Control*. New York: W.H: Freeman and Stanford.
- Bandura, A. (1977). Toward a Unifying Theory of Behavioural Change. *Psychological Review*, 84(2), 191–215. DOI: <https://doi.org/10.1037/0033-295X.84.2.191> (Haettu 25.11.2021)
- Benwell, B. & Stoko, E. (2006). *Discourse and Identity*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Chen, G., Gully, S. M. & Eden, D. (2004). General Self-efficacy and Self-esteem: Toward Theoretical Distinction between Correlated Self-evaluations. *Journal of Organizational Behavior*, 24, 375–395.
- Csikszentmihalyi, M. (2005). *Elämän virta Flow. Tutkimuksia onnesta, siitä kun kaikki sujuu*. Suom. R. Hellsten. Helsinki: Rasalas Kustannus.
- Drosos, N., Theodoroulakis, M., Antoniou, A., & Rajter, I. Č. (2021). Career Services in the Post-COVID-19 Era: A Paradigm for Career Counseling Unemployed Individuals. *Journal of Employment Counseling*, 58(1), 36–48. DOI: <https://doi.org/10.1002/joec.12156> (Haettu 22.3.2022)
- Goldberg, N. (2009). Hyvä kaukainen ystävä. *Kuinna kirjoittaa elämäntarina*. Suom. M.-R. Vainikkala. Helsinki: Kansanvalistusseura.
- Haapakorpi, A. (2022). The Quality of a Professional Portfolio Career in the Post-industrial Era. *Journal of Education and Work*, 35(4), 441–454; DOI: <https://doi.org/10.1080/13639080.2022.2073340>, 22.09.2022 (Haettu 30.10.2022)
- Hackett, G. (1995). Self-efficacy in Career Choice and Development. Teoksessa A. Bandura (toim.) *Self-efficacy in Changing Societies* (232–258). Cambridge, NY: Cambridge University Press.
- Hanski, S. (2019). *Tarinoita työttömyydestä – Narratiivinen tutkimus identiteetin uudelleenrakentamisesta irtisanotuksi joutumisen jälkeen*. Aikuiskasvatustieteen pro gradu. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, kasvatustieteiden laitos.
- Hardy, P., Jamissen, G., Nordkvelle, Y. & Pleasants, H. (2017). Preface. Teoksessa G. Jamissen, P. Hardy, Y. Nordkvelle & H. Pleasants (toim.) *Digital Storytelling in Higher Education. International Perspectives* (v–xvi). Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan.
- Harni, E. (toim.) (2015). *Kontrollikoulu. Näkökulmia koulutukselliseen hallintaan ja toisen oppimiseen*. Kampus Kustannus / JYY julkaisusarja nro 96. 2. p. Jyväskylä: Kampus Kustannus.
- Hessler, B. & Lambert, J. (2017). Threshold Concepts in Digital Storytelling: Naming What We Know About Storywork. Teoksessa G. Jamissen, P. Hardy, Y. Nordkvelle & H. Pleasants (toim.) *Digital Storytelling in Higher Education. International Perspectives* (19–35). Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan.
- Hirvi-Ijäs, M., Kautio, T., Kurlin, A., Rensujeff, K. & Sokka, S. (2020). *Taiteen ja kulttuurin barometri 2019. Taiteilijoiden työ ja toimeentulon muodot*. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporen verkkojulkaisuja 57. Helsinki: Cupore. URL: https://www.cupore.fi/images/tiedostot/2020/taiteen_ ja_kulttuurin_barometri_2019.pdf (Haettu 30.9.2021)
- Hult, M., Saaranen, T., & Pietilä, A.-M. (2016). Työttömien kokemuksia terveydestä ja hyvinvoinnista: haastattelututkimus. *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti*, 53(2), 108–118. URL: <https://journal.fi/sla/article/view/56917> (Haettu 30.9.2021)

- Hunt, C. (2013). *Transformative Learning Through Creative Life Writing: Exploring the Self in the Learning Process*. London & New York: Routledge.
- Hyvärinen, M. & Mäkelä, M. (2020). Oman elämänsä kertojat. Teoksessa M. Mäkelä, S. Björninen, V. Hämäläinen, L. Karttunen, M. Nurminen, J. Raipola & T. Rantanen (toim.) *Kertomuksen vaarat. Kriittisiä ääniä tarinataloudessa* (89–107). Tampere: Vastapaino.
- Hänninen, V. (1996). Coping with Unemployment as Narrative Reorientation. *Nordiske Udkast* 24, 19–32.
- Hänninen, V. (2000). *Sisäinen tarina, elämä ja muutokset*. Akateeminen väitöskirja. Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Jakonen, M. (2014). Uusi työ ja prekarisaatio: työn muutosten vaikutukset suomalaiseen hyvinvointivaltioon ja poliittiseen järjestäytymiseen. *Tiede & Edistys*, 39(4), 287–320. DOI: <https://doi.org/10.51809/te.10516> (Haettu 22.3.2022)
- Jakonen, M. (2020). *Konflikti. Talous ja politiikka*. Helsinki: Into.
- Jakonen, O., Luonila, M., Renko, V. & Kanerva, A. (2020). Katsaus koronan vaikutuksista taiteen ja kulttuurin alojen toimintaedellytyksiin ja kulttuuripolitiikkaan Suomessa. *Kulttuuripolitiikan tutkimuksen vuosikirja 2020*, 50–59. DOI: <https://doi.org/10.17409/kpt.100430> (Haettu 17.11.2022)
- Karttunen, L. (2020). Kokemuksellinen kertomuskäsitys. Teoksessa M. Mäkelä, S. Björninen, V. Hämäläinen, L. Karttunen, M. Nurminen, J. Raipola & T. Rantanen (toim.) *Kertomuksen vaarat. Kriittisiä ääniä tarinataloudessa* (55–65). Tampere: Vastapaino.
- Karttunen, S. & Mäenpää, M. (2020). Koronakriisi kärjistää kulttuuritalouden rakenteellista epävakautta ja epätasa-arvoa. *Kulttuuripolitiikan tutkimuksen vuosikirja 2020*, 46–49. DOI: <https://doi.org/10.17409/kpt.100449> (Haettu 17.11.2022)
- Kemppainen, T. (2012). Heikko sosiaalinen asema syö arvostusta. Tilastokeskuksen artikkelit (alkup. julkaisu: *Hyvinvointikatsaus* 4/2012). URL: https://www.stat.fi/artikkelit/2012/art_2012-12-10_012.html?s=0 (Haettu 25.11.2021)
- Kostelnik, K. (2015). Writing Center Theory and Pedagogy in the Undergraduate Creative Writing Classroom. Teoksessa A. Peary & T. Hunley (toim.) *Creative Writing Pedagogies for Twenty-First Century* (223–269). Illinois: Southern Illinois University.
- Kotilainen, R., Tulonen, A. & Vanhanen, E. (2021). Oman osaamisen tunnistaminen ja verkostot ovat keskeisiä työllistymisessä. *Talk*. URL: <https://talk.turkuamk.fi/taide/oman-osaamisen-tunnistaminen-ja-verkostot-ovat-keskeisia-tyollistymisessa/> (Haettu 30.9.2021)
- Kunes-Connell, M. V. (1991). *Towards an Occupational Self-esteem Model for Psychiatric Nurses*. Academic dissertation. Lincoln, NE: University of Nebraska-Lincoln.
- Kuusipalo, J. T. (2008). *Identities at Work – Narratives from a Post-bureaucratic ICT-organization*. Akateeminen väitöskirja. Acta Universitatis Ouluensis, G Oeconomica 35. Oulu: University of Oulu.
- Lambert, J. & Hessler, B. (2018). *Digital Storytelling. Capturing Lives, Creating Community*. 5th Edition. New York: Routledge.
- Leinikki, S. (2009). *Pelon ja toivon välissä. Pätkätyöläisen urakerronta*. TJS Työelämäjulkaisut. Helsinki: TJS opintokeskus. URL: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/23349/pelonjat.pdf> (Haettu 31.3.2022)
- Luthans, F., Youssef-Morgan, C. & Avolio, B. J. (2015). *Psychological Capital and Beyond*. Oxford: Oxford University Press.
- Maddy, L. M. III, Cannon, J. G. & Lichtenberger, E. J. (2015). The Effects of Social Support on Self-Esteem, Self-Efficacy, and Job Search Efficacy in the Unemployed. *Journal of Employment Counseling*, 52 (2), 87–95. DOI: <https://doi.org/10.1002/joec.12007> (Haettu 25.11.2021)
- Martin, A. (2021). ‘Draw with Words, Write Myself’. *Supporting Teachers’ Professional Development in Creative Writing Communities*. JYU DISSERTATIONS 426. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. URN: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8824-1> (Haettu 29.11.2021)
- McAdams D. P. (1993). *The Stories we Live by: Personal Myths and the Making of the Self*. New York: Morrow.
- McAdams, D. P. & McLean, K. C. (2013). Narrative Identity. *Current Directions in Psychological Science*, 22(3), 233–238. DOI: <https://doi.org/10.1177/0963721413475622> (Haettu 25.11.2021)
- McMahon, M. & Watson, M. (2013). Story Telling: Crafting Identities. *British Journal of Guidance & Counselling*, 41(3), 277–286. DOI: <http://dx.doi.org/10.1080/03069885.2013.789824> (Haettu 22.3.2022)
- Munnely, K. (2022). Motivations and Intentionality in the Arts Portfolio Career: An Investigation into How Visual and Performing Artists Construct Portfolio Careers. *Artivate: A Journal of Entrepreneurship in the Arts*, 11(1). DOI: <https://doi.org/10.34053/artivate.11.1.163> (Haettu 18.11.2022)
- Mäkelä, M. & Silfverberg, A. (2020). Aikamme mal-

- litarinoita. Teoksessa M. Mäkelä, S. Björninen, V. Hämäläinen, L. Karttunen, M. Nurminen, J. Raipola & T. Rantanen (toim.) *Kertomuksen vaarat. Kriittisiä ääniä tarinataloudessa* (23–39). Tampere: Vastapaino.
- Nikkola, T. & Harni, E. (2015). Sisäistyneet ristiriidat, tunnettyö ja tietotyöläissubjektiviteetin rakentuminen. *Aikuiskasvatus* 4, 244–253. URL: <https://journal.fi/aikuiskasvatus/article/view/94154/52832> (Haettu 15.11.2022)
- Näre, L. (2020). Nuorten työttömien osaamisen kehittämisen erityispiirteet. Teoksessa S. Ranki (toim.) *Työttömien näkökulma elinikäiseen oppimiseen. Miten vastuu tulisi jakaa?* (36–41). Sitran muistio. Helsinki: Sitra. URL <https://www.sitra.fi/app/uploads/2020/04/tyottomien-nakokulma-elinikaiseen-oppimiseen.pdf> (Haettu 22.3.2022)
- Näre, S. & Näre, L. (2022). *Työttömyys sattuu. Arjen kamppailuja työllistämistoimien rattaissa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Onnismaa, J. & Pasanen, H. (2015). Identiteetit markkinoilla. Teoksessa K. Brunila; J. Onnismaa & H. Pasanen (toim.) *Koko elämä töihin. Koulutus tietokykykapitalismissa* (243–281). Tampere: Vastapaino.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö (2020). *Koronapandemian vaikutukset kulttuurialalla. Raportti kyselyyn vastauksista*. Valtioneuvoston julkaisuja 2020: 14. Helsinki: Valtioneuvosto. URN: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-902-8> (Haettu 22.3.2022)
- Opetus- ja kulttuuriministeriö (2018). *Työn murros ja elinikäinen oppiminen. Elinikäisen oppimisen kehittämistarpeita selvittävän työryhmän raportti 2018*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:8. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. URN: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-552-5> (Haettu 22.3.2022)
- Opetus- ja kulttuuriministeriö (2017). *Luova talous ja aineettoman arvon luominen kasvun kärjiksi. Luovat alat Suomen talouden ja työllisyyden vahvistajina -työryhmän raportti*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:18. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. URN: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-464-1> (Haettu 22.3.2022)
- Rautiainen, P. & Korhonen, O. (2019). *Millä ehdoilla? Kuinka elinikäistä oppimista säännellään*. Sitran selvityksiä 154. Helsinki: Sitra. URL: <https://media.sitra.fi/2019/06/12131102/milla-ehdoilla.pdf> (Haettu 31.3.2022)
- Sargent, L. (2014). Writing in the Community. Teoksessa S. Earnshaw (toim.) *The Handbook of Creative Writing* (349–355). Second Edition. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Savickas, M. L., Nota, L., Rossier, J., Dauwalder, J.-P., Duarte, M. E., Guichard, J., Soresi, S., Van Esbroeck, R. & van Vianen, A. E. M. (2009). Life Designing: A Paradigm for Career Construction in the 21st Century. *Journal of Vocational Behavior*, 75(3), 239–250. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2009.04.004> (Haettu 31.3.2022)
- Soininen, T. (2015). Työn vakaus suomalaisessa työelämän tutkimuksessa. *Työelämän tutkimus Arbetlivsforskning*, 13 (3), 231–238. URL: <https://journal.fi/tyoelamantutkimus/article/view/87036> (Haettu 22.3.2022)
- Stokes, A. (2021). Masters of None? How Cultural Workers Use Reframing to Achieve Legitimacy in Portfolio Careers. *Work, Employment and Society*, 35(2), 350–368. DOI: <https://doi.org/10.1177/0950017020977324> (Haettu 18.11.2022)
- Suomen virallinen tilasto SVT (2020a). Kulttuuri. Kulttuurityövoima Suomessa. URL: https://www.stat.fi/til/klt/2020/01/klt_2020_01_2021-06-15_tie_001_fi.html (Haettu 11.1.2021)
- Suomen virallinen tilasto SVT (2020b). Työmarkkinat. Työllisyys ja työttömyys vuonna 2019. Helsinki: Tilastokeskus. URL: https://www.stat.fi/til/tyti/2019/13/tyti_2019_13_2020-05-07_kat_002_fi.html (Haettu 30.9.2021)
- Suomen virallinen tilasto SVT (2021). Työvoimatutkimus. Elokuu 2021. Helsinki: Tilastokeskus. URL https://www.stat.fi/til/tyti/2021/08/tyti_2021_08_2021-09-21_tie_001_fi.html (Haettu 12.9.2021)
- Svinhufvud, K. (2009). *Kokonaisvaltainen kirjoittaminen*. 2. painos. Helsinki: Tammi.
- Tammentie, B. (2021). *Työttömyys omin sanoin – Kehysanalyysi työttömien käyttämistä selitysmalleista ja työttömyyden vaikutuksesta arkielämään*. Sosiologian maisterintutkielma. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. URN: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-202106173849> (Haettu 25.11.2021)
- Tarjanne, P. (2020). *Luovantaloudentiekartta*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2020:48. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. URN: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-568-3> (Haettu 22.3.2022)
- Tuomi, J. & Sarajarvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.
- Turun ammattikorkeakoulu (2020). *Luovien alojen työllistymistä tutkitaan laajalla osamiskartoituksella Varsinais-Suomessa*. URL: <https://www.turkuamk.fi/fi/ajankohtaisia/2585/luovien-alojen-tyollistymista-tutkitaan-laajalla-osaamiskartoituksella-varsinais-suomessa/> (Haettu 30.9.2020)

-
- Vanhanen, E. (2022). *Luovien alojen osaamiskartoitus. Loppuraportti*. Turun ammattikorkeakoulu, Taideakatemia. Julkaisematon raportti.
- Van Hove, G., Van Hooft, E. A. J., Stremersch, J. & Lievens, F. (2019). Specific job search self-efficacy beliefs and behaviors of unemployed ethnic minority women. *International Journal of Selection and Assessment*, 27 (1), 9–20. DOI: <https://doi.org/10.1111/ijsa.12231> (Haettu 25.11.2021)
- Vähämäki, J. (2015). Sielun muovaamisen uusi ympäristö. Teoksessa E. Harni (toim.) *Kontrollikoulu. Näkökulmia koulutukselliseen hallintaan ja toisiin oppimiseen* (37–62). Kampus Kustannus / JYY julkaisusarja nro 96. 2. p. Jyväskylä: Kampus Kustannus.
- Välimaa, O. (2011). *Kategoriat ongelman selonteokoina. Pitkäaikaistyöttömyydestä neuvottelemisen ja sen rakentuminen haastattelupuheessa*. Akateeminen väitöskirja. Acta Electronica Universitatis Tamperensis. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Tampere: Tampereen yliopisto. URN: <https://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-8351-6> (Haettu 25.11.2021)
- Waters, L. E. & Moore, K. A. (2002). Predicting Self-esteem During Unemployment. The Effect of Gender, Financial Deprivation, Alternate Roles, and Social Support. *Journal of Employment Counseling*, 39 (4), 171–189.